

T. C.

Yıl : 11

Agustos 1933

Sayı : 116

Askerî tıbbî baytarî mecmuası

Askerî Baytar Tatbikat Mektebi ve Hastanesi
Tıbbî Baytarî Akademisi tarafından
üç ayda bir çıkarılır.

Tesis tarihi 1922

Askerî Tıbbîye Matbaası
İSTANBUL
1933

TÜRK TARİH KURUMU KÜTÜPHANESİ
SÜRELİ YAYINLAR

KAYIT NO. 5008794
SÜRELİ YAYIN ADI Akeri Tıbbi Baytari
CİLT Mecmuası
SAYI 116
YIL 1933

Yıl: 12

T. C.

Sayı: 116

Agustos - 1933

Üç Ayda bir çıkar

Askerî tıbbî baytarî mecmuası

Askerî Baytar Tatbikat Mektebi ve hastanesi
Tıbbî Baytarî akademisi tarafından
çıkarılır

Tesis tarihi 1922

Askerî Tıbbiye Matbaası

Askerî baytar takbikat mektebi haricî hastalıklar şubesi mesaisinden:

BÜYÜK HAYVANLARDA HASIRA VE KÜ- ÇÜK HAYVANLARDA HATTI EBYAZ TARİKİLE YAPILAN OVARIO- TOİME AMELİYELERİ

Muavin K. Yzb. Orhan

Şef: muallim Kay
Dr. Necip Rıza

Umumî malûmat

Maksat: Dişi hayvanlar ekseriyetle tedavi (Nymphomanie, teşekkülü cedit, kist, abse) veya huysuslugun izalesi, hayvanın gayri kabili istihdam olması) maksadile ihşa olunur. İneklerde süt miktarının tezyidi. dişi domuzlarda damızlığın harice çıkarılmaması gibi iktisadi muhasenat nazarı itibare alınarak bu ameliyeye lüzum görülür.

Kedi ve Köpeklerde hırabın husulüne mani olunmak ve bu suretlede hayvanın hırıp zamanında sahibini ve civarını taiz etmemesi maksadile bu ameliye yapılır. Kasaplık hayvanların tesmini için yapılan bu ameliyenin kıymeti farazidir.

Mebyazların çıkarılması için Laparotomie ameliyesine lüzum vardır. Buda ecnası hayvaniyeye göre üç tarzda yapılır. Elde mevcut kitapların mütaleasına nazaran;

- I — Kısarak, inek, köpek ve domuzlarda hasıra tarikile
- II — Kısarak ve ineklerde mehbél tarikile
- III — Köpek ve domuzlarda batın tarikile icra olunur.

Elde mevcut kitaplara nazaran kısarakların mehbél tarikile ihsası muvafıktır. Yalnız müstesna ehvalde (Mehbeli dar olan kısaraklarda) bu ameliyenin hasıra tarikile icrası tarafına gidilmelidir.

5008794
1933/116

İnekler kati olarak mehbel tarikile ihşa olunmaktadır. Frick sahifa 306 (Biz tecrübemizi hasıra tarikile ve daha emin yaptık).

Dişi domuzlarda bu ameliye hasıra tarikile yapılır. Hattı ebyaz tarikile icrası teammüm etmemiştir. Dişi köpekler hatı ebyaz tarikile ihşa edilir. Kısarak ve ineklerde mehbel tarikile ihşa yapmayı en muvafık usul olarak kabul etmektedirler.

Mevcut eserlere nazaran ameliyeye başlamadan evvel ferç vecivarını tathir ettirmelidir. Meaimüstakimin boş bulundurulması ve bilhassa ineklerde ameliye esnasında filitagavvut kesretle vuku bulduğundan buna mani olunmak için hayvanın bir iki gün himyeye tabi tutulması şayanı tavsiyedir.

Fercin ve mehbelin yıkanması İodure de calcium mahlulile yapılmalıdır. Bu mahlul gayet hafif olacaktır. Ameliyeden bir kaç gün evvel mihbeli yıkamağa başlamak muhassenatı haiz isede kat'i olarak elzem degildir. Fakat ameliyeye ibtidar etmeden evvel tathirat muhakkak lazımdır.

(Bu ameliye müelliflerin tarif ettiği gibi mihbelden yapılması tahdit edilecek olursa Frick in de mahzur olarak serd ettiği mütalaa karşısında kalınır. Yani hayvanın cihazı hazminin evvelden tahliye edilmesi icap etmektedir ki bunun her zaman temini kabil olamayacağı bedihidir. Hasıradan yapılan ameliyelerde dahi emanın kısmen tahliyesi mevzubahs isede mehbel tarikile yapılan ameliyede olduğu gibi tamamen tahliye-ye ihtiyaç yoktur. Bir katır ve bir inekde bizim yaptığımız hazır mebyaz ameliyesinde ancak akşam ve sabah yemlerini vermemekle iktifa ettiğimiz halde mebyazın bulunmasında müşkilâta tesadüf etmedik. Elimizin batna idhalini müteakıp mebyazın bulunması arasında geçen zaman üç dört dakikaya inhisar etmiştir. Mebyazın taharrisinde hiç bir müşkülâta tesadüf edilmemektedir. Mehbel tarikile ihşa yapılacak olursa eli batın ve icabında havsala nahiyyelerinde mebyazı bulmak için kolayca dolaştırmak imkânı temin edilemez. Halbuki hasıra tarikile yapılan ameliyede bu keyfiyet varit değildir.)

Orhan

Mezkûr ameliye mehbel tarikile yapıldığı zaman ineklerde ayakta ve kısraklarda bazı ahvalde yatırılmış olduğu halde icra olunur. Her halde ameliyeyi ayakta yapmak büyük muhassenatı haizdir. Çünkü yatırılmış hayvanda emanın tazyiki ameliyeye müşkilât irae ettiği gibi sukutu emayıda mucip olabilir.

(Frick kitabında kısarak ve ineklerde mihbel tarikile yapılan hazır mebyaz ameliyesinin ayakta yapılmasının müreccah olduğunu zikr etmektedir. Mihbel tarikile yapıldığı zaman bu mütalâası varittir. Filhakika em'anın mehbel üzerine icra ettiği tazyiki bertaraf etmek müşkül ve pek çok defada gayrı kabili icradır. Bu suretle Prolapsuse den tevekki tesadüfe vabestetir. Bunu bizzat müellif tastik etmektedir. Binaenaleyh ameliyenin hasıra tarikile icrası bu noktai nazardan da faidelidir. Orhan.)

Kısraklarda vaziyeti teşrihiye: mebyazlar nahiyyeyi tahtı kataniyede erbitai arızanın hafei kuddamiyesine bir safihai müsellese ile talik olunmuştur. Şekli umumileri husyeninki gibidir. Hacimleri ise alel'âde bir cevizden küçük bir tavuk yumurtasına kadar tahallüf eder. Sathı haricisi ekseriya muntazam isede bazan huveysalâtı mebyaziye'nin tecemmüleri dolayısıyla gayrı muntazam olur. Hafei süflisinde lems ile tefrik olunan bir nevi sürre (Sürretül büzur.) vardır.

Mevcut cerrahî kitaplara nazaran kısraklarda tarzı ameliye: Kısraklarda yavaşa tatbik edilüp arka ayaklarına göstek vaz edilir. Son zamanlarda Bischoff nallama için kullanılan vesaitten bilistifade mezkûr ameliyeyi icra etmektedir.

Miai müstakim tahliye edildikten sonra ferç ve civarı itina ile tathir edilmelidir. Operatör elinde gizli bistüri olduğu halde kolunu mehbel derununa ithal edüp bil'âhare bistürinin namlusunu çıkartır. Âliye ve biraz canibe müteveccih olmak üzere küçük pir şak yapar bundan sonra namlu gizlenir ve âlet harice alınır el tekrar mehbel derunüne idhal edilerek evvelâ bir parmak açılan sükbe derunüne idhal olunur. Bادهu diğer pamakların ithali ile sükbe yırtılarak tevsi olunur. Ekseriya tavsiye edilen speculum istimali füzulidir.

Mehbelde cerhanın tevsiini bistüri ile yapmayup parmakların ithali ile yırtarak icra etmek her vakit müreccaktır bu suretle miai müstakimin cerihadar edilmesi tehlikeside bertaraf edilmiş olduğu gibi yırtılmak suretile açılan cerhadeda sur'atle yâni 24-48 saat zarfında ancak bir parmak ithaline müsade edebilecek derecede büzülmüş ve ufalmış olur. Aleti katia ile yapılan şaklar bukadar sür'atle kapanmazlar. Binaenaleyh peritonun münten olmasını mucip olabildiği gibi em'a sukutunuda teshil edebilir.

(Bertschy) sol eli mehbel derununa ithal ederek baş ve şehadet parmağı ile mehbelin nescini tutarak uzun saplı bir makasla tuttuğu bu iltivayı kesmegi daha münasip görmekte ve bu suretle miai müstakımın ve civar şerayinin zedelenmesine meydan verilmediğini zikretmekdetir. (Virth cilt 6 sahifa 44)

Sağ el ile sol mebyaz aranılır. Sağ eli mehbeldeki cerhadan ithal ederek cismi rahmin ulvi sathından sol karnı rahmiyi takiben sol mebyaz bulunmuş olur bilahare mebyaz kolaylıkla bulunmak için iki ucu fereden harice alınmak üzere bir sicime ilmik yapılarak sol mebyaza bağlanır. Sağ mebyazda bulunup sicimle bağlandıktan sonra ecraseur istimal olunur. Simplex markalı ecraseur 75 santim uzunlugunda ve bir şahıs tarafından kolaylıkla kullanılabildiği için diğerlerine şayanı tercihtir.

Fevkalade itina ile takım edilen ecraseur ün zinciri takriben mebyazın kutrunun iki misli kadar serbest bırakılarak ve bu halka derununa operatör, orta ve yüzük parmaklarını geçirerek ecraseurü mehbeldeki cerhadan cevfi batniye ithal ve evvelce rabtedilmiş olan sicimi takiben sol mebyaz üzerine geçirir. Bundan sonra bir kısım ırvei meainin ecraseur arasındakalıp kalmadığı iyice tetkik edilir. Ecraseurün zinciri mebyazın ribatını kavrayıncaya kadar çekilerek darlaştırılır. Ve ecraseur tedrici olarak işletilerek mebyaz kesilir.

Mebyazın istihsali anında kısarak fevkalade veca his ettiğinden ekseriyetle kendisini yere atmak ister. Bu hale hayvanın

yanlarından pırlantlonj vasıtasile kaldırmak suretile mani olunur. (Mehbel tarikile yapılan ihsada hayvanın kendisini yere atmasını men etmek çok müşküldür. Buna mani olunamadığı takdirde mebyazın bulunup istihsal edilmesi hemen hemen gayrı mümkün olur. Çünkü hissi iptal edilmemiş ve ıztırap içinde yere düşmüş bir hayvanın tekal-lüsatına mâni olunarak batın derunünde bulunan mebyazın aranması gibi müşkülât karşısında kalınacağı bedihidir. Orhan.)

Daha iyisi ecraseurün kıremayerine bir kaç seri hareket yaptırılarak asap kuvvetlice tazyik edilir. Ve dolayisile gayrı hassas bir hale getirilir ecraseur saniyenin sekizde biri kadar bir zaman zarfında bir defa hareket ettirilerek mebyaz operatörün eline düşer. Mebyaz, ecraseur ve evvelce bağlanmış olan bant harice alınır. Ecraseur dikkatlice temizlendikten sonra (alelekser bir diğer ecraseur istimal olunur) sağ mebyazda aynı tarzda ihraç edilir.

Bu ameliye mecburi zamanlarda bilhassa kısarak fevkal'âde veca dolayisile kendini yere attığı vakit yatmış olarakta icra edilir. Mebyazların biri ecraseurde diğeride bir bant ile bağlanmış olduğu halde hayvanın yatmış olması ameliyede hiç bir müşkülâtı mucip değildir. Fakat umumiyetle yatmış hayvanda ameliye icrası nahoş ve sukutu em'ayı muciptir. Bu sebepten ameliyeye her halde iptitar etmek daha muvafıktır.

Deutsche Tierärzliche Vochenschrift in kırk birinci senesi ve on iki numaralı nüshasında doktor Albertin kastirasyon hakkında toplayup hulâsa ettiği mekalesinde Veicher usulünde Ovariectomie ameliyesini berveçhiati tarif etmektedir.

Kısarak kloral ile uyutulup yatırılacak, arka ayakların ve kısmen sağrının altına içerisine ot doldurulmuş bir çuval vaz olunarak kısmi halefi yukarı kaldırılacak ve bu suretle em'anın mehbel üzerine olan tazyiki bertaraf edilmiş olacaktır. Malûm olduğu tarzda bir mebyaz bulunup ecraseurle çıkarıldıktan sonra hayvan yattığı yerde çevrilerek diğer mebyaz çıkartılacaktır.

İneklerde icra olunan bu ameliyenin esaslı bir farkı yoktur. Yalnız ameliyeye iptidar etmeden evvel fazla miktarda antiseptik mahlûlât bulundurulmalıdır. Çünkü ameliye esnasında inekler sık sık tagavvut ederler. Telvis edilen kol derhal ihtimamlı olarak yıkanmalıdır.

(Ameliye esnasında inek ve kısırakların tagavvutuna mâni olmak mümkün değildir. Bu suretle yine müellifin itirafı vñhile asepsi ve antisepsiye itina tedbirlerinin mümkün olamayacağı aşikârdır. (Orhan)

Mevcut cerrahi kitaplarına nazaran ineklerde tarzı ameliye: ineğin başı iyice tespit edilüp bir muavin tarafından sıkıca tutulur. İki muavinde yanlarda durup birisi kuyruğunu tutar diğeri nahiye kataniye üzerine tazyik icra ederek ineği tahtı itaate almağa çalışır. Arka ayaklar umumiyetle bağlanmış bulunmalıdır.

Extira, epidural anesthesie yapmak suretile ineklerde hazzı mebyaz yapılmasında tavsiye edilmektedir.

Mehbeli dar olanlarda Speculum iştimali zaruridir. Speculum ineği mail bir satih üzerine getirmekle (tarafı halefi yukarı) daha iyi tespit edilir.

İneklerde vaziyeti teşrihiye: rahim kısırakta olduğu gibi batnın unkuna doğru ilerlemez. Mukaariyeti safile yâni cidarı batniye doğrudur. Kısıraklarda olduğu gibi nahiye kataniyeye dönmüş değildir. Cesametleri kısırağınkinden bir az daha küçüktür.

Kol mehbel derunüne zührei münkeşifeye kadar sokulup cerha açıldıktan sonra yalnız işaret ve orta parmaklar cerhadan idhal olunup karnı rahmiyi parmaklar vasıtasile çekerek mebyaz tutulur. Vaziyeti teşrihiye ineklerde müsait bulunduğundan el biraz kuddama ve halefe götürülmekle mebyaza temas edilir. Yine teşrihi vaziyetin müsaadesi dolayisile mebyazı açılmış olan cerhadan mehbel derunüne çeküp haz'ı mehbel derunüne yapmak mümkündür. Şayet mebyazlarda teverrüm, kist ve abcès mevcut ise o vakit mebyazı mehbel derunüne çekmek müşkül olur. Bu gibi

ahvalde cerha tevsi edilmeli ve absè nin açılarak kıyının cevfi batniye dökülmemesine dikkat ve ihtimam etmelidir.

(Böyle bir vak'a karşısında elin bu gibi tagayyuratı maraziyyeyi his etmesi müşkül olacağı cihetle hasıra tarikile yapılan ameliyenin bu noktai nazardanda müreccahiyeti vardır. Çünkü hasıra tarikile yapılan hazzı mebyazda mebyaz hariçte kesilir. Ve tagayyuratı maraziyyeyide göz görür. Ona göre tedbir ittihazına imkân hasıl olur. Orhan)

İnekte mebyazların rıbatları uzun olduğundan istihsalide muhtelif tarzlarda icra olunur (Bükerek koparmakla, ligatür vaz ederek ve ecraseur ile).

Bükerek koparmak usulile cevfi batnı derunüne hiç bir cismi ecnebi idhal edilmemesine rağmen elyevm yalnız Quittart tarafından icra ve tavsiye olunmaktadır.

Koparma ameliyesi için bir tespit edici pens (Fixation zange) ile mebyazın rıbatı tutulur ve diğer bir penslede (forsion zange) mebyaz tutularak bükülür.

Bertschy mebyaz rıbatını bağlamak suretile bu ameliyeyi yapmaktadır. Yalnız rıbatın bağlanması için vaz edilen bandın düğümlenmesi küçük bir kurşun düme ile icra olunmaktadır.

Degive bir lastik bandı cam ve ya çelikten mamûl küçük bir düme ile tespit ederek bağlanmak suretile icra etmektedir.

Her iki metotta pratik değildir. Ve her zaman bulunması mümkün olmayan bazı alata ihtiyaç göstermektedir. Bu tarz ameliyeyi yapmak için tecrübeli el lâzımdır. Bundan başka vaz edilen ligatürde batn dahilinde bir cismi ecnebi olarak bakı kalacaktır. Buda ayrıca bir mahzur teşkil edecektir. Kısıraklarda olduğu gibi mebyazı ecraseurle kesmeği en müvafık bir usul olarak kabul etmek lâzımdır. Ameliyenin icrasında kısıraklardakinin aynıdır. (Hasıra tarikile yapılan hazzı mebyazda muhtelif alat kullanılabilir. Mebyaz ecraseur ile kesilebildiği gibi emasculateur lede daha kolaylıkla

kesilebilir. Buda olmadığı takdirde ufak bir ligatür koyarak (Kedilerde yaptığımız gibi) makasla kesilüp mebyaz harice alınabilir. Hatta beygirde bazı ihsada yaptığımız gibi tedvir ederek (Bir fixateur ile tespit ettikten sonra) doğrudan doğruya koparup atmak kabildir. (Orhan)

Şayet mebel dar ise o zaman hasıra tarikile ameliyeyi yapmak mecburiyeti hasil olur. Frick şimdiye kadar ineklerde yaptığı ameliyenin icrasına mani olabilecek derecede dar mebele tesadüf etmedigini zikr etmektedir.

Kısraklar hasıra tarikile ameliyeye tabi tutulacaksa hissini iptal etmek ve hayvanı yatırmak lâzımdır. Hassıra tarikile ihşa kısraklarda müstesna ahvalde yapıldığı halde domuzlarda umumiyetle bu tarz ameliye icra olunur.

Köpeklerde mebyaz ribatlarının kısa bulunması ve teşrihi vaziyet dolayısıyla hasıra tarikile ihşa ameliyesi tavsiye olunmaz. Açılan cerhadan her iki mebyazın istihsalinde pek fazla müşkülât olduğundan bazı operatörler her iki hasıradan ayrı ayrı mebyazların çıkarılmasını tavsiye etmektedir. Frick köpeklerde mebyazların istihsalini hattı ebyaz tarikile yapmağı tavsiye etmektedir.

Alfor bayrar metebinin baytarî risalesinde (cilt 59 Nr. 4 sahifa 254) dişi köpeklerin hasıra tarikile ihsalarına ait aşağıdaki malûmat vardır.

Noktai intihap: hasırai eyserde zaviyei harkafii hariciye ile son dılın arasında ve bunlara müsavi mesafede katandan ziyade batnın vechi süflisine daha karip ve aliden esfele olmak üzere 6-7 santimetre tulünde bir şak yapılır. Ekseriyetle derhal sol karnı rahmiye vasıl olunur. Karnı rahminin kısmı kuddamisi açılan fethaya getirilerek sol mepyaz harice alınıp burma suretile ref olunur. Sağ karnı rahmi fetha civarına gelinceye kadar sol karnı rahmi harice çekilir. Sağ karnı vasıtasilede sağ mebyaz fethadan harice alınır keza burarak kopartılır (sağ mebyaz şak hizasına güçlkle gelir). Karnı rahmiyi sol el ile çekmek ve baş parmakla işaret parmağı arasında kaydırmak şayanı tercihtir. Bu parmaklar mebyaza

temas edince mebyazın ribatı kopartılır ve bu suretle sağ mebyaz harice alınmış olur.

3-4 haftalık dişi domuzların ihsası bervechiati tarzda icra olunur. Daha büyük dişi domuzların ihsası gerek vaki olacak telefât nazarı itibare alınarak ve gerek zabtu raptaki müşkülât düşünülerek icra olunmaz.

Operatör bir sandalyeye oturur. Domuzun başı sağına gelmek ve domuzun sağ cihetide yere temas etmek üzere operatorün ayaklarının önüne getirilir. Oparatör sağ ayağıle domuzun boynuna kuvvetle basar bir muavinde arka ayaklarından tutarak domuzu kendine doğru çeker domuzun kısmı halefisi operatörün kasabasının nisfına kadar kaldırılıp zahrıda kasaba üstüne temas ettirilir. Masa üzerinde tespit hiçbir zaman bu tarzdaki kadar emniyetli olmaz. Operatör domuzun sol hasırası üzerine ve semane mafsalına amut vaziyette üç santimetre tulünde bir şak yapar. Periton müstesna olmak üzere bu şak batnın diğer adeli tabakatına da yapılır. Umumiyetle cilt ve cildin altındaki adeli tabaka bistüri ile kesilir. Diğer tabakat ve periton sağ elin şehadet parmağı vasıtasile delinir operatör şahadet parmağını mesâneye doğru sevk eder. Oradan temasla sol karnı rahmiye ve oradanda sol mebyaza vasıl olur. (Bu esnada domuzlar kuvvetle bağırırlar ve çabalarlar.)

Mebyaz cerhadan harice alınır. Sol elin şehanet ve baş parmağıle mebyazı tutup sağ elin zahrı ilede domuzu iterek yavaş yavaş mebyaz ve sol karnı rahmicerhadan harice alınır.

Daha sonra kurunu rahmiyenin ayrıldığı mahal ve sağ karnı rahmi ve ennihayette sağ mebyaz harice alınmış olur. Yavrularda harice alınan kısımlar doğrudan doğruya kesilir. Yaşlılarda yalnız mebyaz kendi mihveri etrafında devrettirilerek veya bağlanarak çıkartılır. Rahim tekrar iade edilir. Bir muavin domuzun sol bacağına ileri çekerek yaranın birleşmesini te'min eder operator yalnız cilde basit hiyata vaz eder. Domuz sağ bacağından tutularak havaya kaldırılır ve birkaç defa silkilir ve busuretle cerha derununda kalması melhuz olan em'a tekrar batın derunına düşmüş olur.

Dişi köpekler hattı ebyazdan (linea alba) ihşa edilir. malûm olduğu vaziyette tespit ve narkoze edilir.

Köpeklerde vaziyeti teşrihiye: mebyazlar nohut tanesinden fasülya tanesi hacmine kadar olup bir nesci şahmi ile muhattır. Nahiyeyi tahtı kataniyede doğrudan doğruya kilyelerin arkasında ve érbitarı arızanın iltivaatı arasında bulunur.

Köpeklerde tarzı ameliye: Aneden iki ila beş santimetre kud-damda ve sürrenin halefinde cilt ve hattı ebyaz üzerinde 7-8 santimetre tulünde bir şak icra edilir. Sağ elin işaret parmağı batna ithal olunarak cismi rahim kolaylıkla bulunur. Mamafî mehbél derunüne idhal edilen kalınca bir sonda vasıtasile mebyazlar daha suhuletle bulunur. Sondanın mesâneye gitmemesine dikkat olunmalıdır. Pek genç köpeklerde tedvir ile, daha yaşlı olanlarda rabıt suretile mebyaz istihsal olunur. Cerhaya hayata vaz olunur. Mebyazlarda tümör, abcès ve kist varsa bunlar ameliyeye müşkülât iras ederler. Çünkü absenin açılması periton enfekte edilmiş olur.

Kısrak, inek, domuz ve köpeklerin mebyazlarının istihsalinde husule gelebilen netayîç berveçhi atidir.

Beklenilen faidenin görülmemesi hırabin husulu, huysuzluğun devamı, süt miktarının artmaması, emanın zedelenmesi, sukutu ema, peritonun enfekte olması, irvei meaiyyenin cerhaya iltisakı, cerha civarında abcès teşekkülü fitkı batnı tahassülü.

Mebyazları çıkarılan dişi hayvanatta tekrar hırap alaimi (Nymphomanie) ve bet huyluk müşahede edilmektedir. Buda hırap merkezinin mebyazlarda bulunmaması ile izah edilebilir. Hırap merkezinin başka yerlerde bulunabilmesi meselesi henüz tenevvür etmemiştir.

Bundan başka bazı ameliyelerde batın dahilinde cam düme mebyazın rabıtı için bırakılmakta olduğundan cismi ecnebi gibi te'sir etmektedir. Mehbél tarikile yapılan ameliyede meai rakikanın cerihadar edilmesi pek nadirdir. Mehbél tarikile yapılan ameliye esnasında epheri halefinin cerihadar olması ihtimali pek azdır. Sukutu emada gayet nadir olarak vukua

gelir yalnız domuzlarda sukutu ema çokça görülebilir. Ameliye esnasında domuzun şiddetle bağırması neticesi adelatı batniyeyi fazla takallüs ettirmesi ve cihazı hazminin memlû bulunması esbap teşkil eder.

Himye ve bilhassa ameliyeden evvel ibtalihis ile ema sukutunun önüne geçilebilir. Şayet vuku bulacak olursa ihtimamla ret etmelidir. Emanın sukutu ekseriyetle ameliyeden sonra vukua gelir ve geç teşhis edilir.

Esasen mehbél tarikile sukutu ema batı olarak seyreder. Domuzlarda vukua gelin sukutu ema bilhassa ahırda ve kim-senin bulunmadığı zamanlarda tehlikelidir. Çünkü diğer domuzlar sukut eden emayı yemeğe başlarlar.

Peritonun münten olması beygirde kesirilvuku olup ölümle neticelenir. Bakar ve köpeklerde vukuu enderdir ve mevzii olarak kalabilir. Domuzlarda ise pek ender vukua gelir. Ve ölüme sebebiyet verdiği nadirattandır. Ameliyede esash olarak yapılan antisepsi peritonite karşı en muvafık çaredir. Şayet periton enfekte olmuş ise tedaviyede ana göre bir istikamet vermek icabeder.

Emanın bir kısmının, batna icra edilen şak ile iltiyamı neticesi mevzii peritonit olması bilumum hayvanatta görülebilir. Fakat vukuu enderdir. Hayvan hayattar olarak kalır ve bir müddet sonrada ema kendiliğinden ayrılabilir. Dumuzlarda bu hal kesretle vukua gelüp alelekser cerhaya hayata vazında intaç edilmiş olur.

Anus proeternaturalis Domuzlarda husule gelebilir. Buda emanın cerha ile iltisakı ve cerhada abcès teşekkülü ile tahassül eder.

Kısrak ve ineklerde teşekkül eden abcès-ler açılmak suretile tedavi edilir.

Fitkı batnı domuzlarda kesretle müşahede edilir fakat hayvanlar buna rağmen yine semanet peyda ederler. Fethayı fitkıyye derunünde madğut bir halde bulunan emanın insidat etmemesi için hayvan hususî tağdiyeye tabî tutulur. Fitık dola-yisile ölüm pek ender vukua gelir.

Ameliyeyi müteakıp yapılacak ihtimam her hayvana göre ayrı ayrıdır. Kısraklar diyete tabi tutulup ahırdan dışarı çıkartılmaz. Mehbeldeki cerha için başka bir muamele icap etmez. Ema sukutuna mani olmak için de hayvanın etrafı halefiyesi yüksek bulundurulur. Kaynatılmış yodoforme emulsionu mihbel derunına şırınga edilir. Fakat bu tedabir mutlak olarak icabetmez. İneklerde bu gibi ihtimamada hacet yoktur.

İhsa yapılan dişi domuz yavruları ayrı olarak bulundurulur. Aksi taktirde digerleri tarafından kanlı bulunan yaralarının ısırılmak tehlikesi vardır. Ahırda bir hizmetçi bulundurulmalıdır. Domuzlara hazmi sehil gıda veriliri Sütürler kendi kendine düşünceye kadar cilt üzerinde bırakılır.

İhsa edilen köpeklerin cerhayı yalamaları men edilir. Bunun içinde maske takılır. Mäske bulunmadığı taktirde köpeğin ağzı bağlanmalıdır.

Kılınigimizde yapılan hazı mebyaz ameliyeleri

Elde mevcut almanca ve türkce ameliyatı cerrahiye kitaplarında bu ameliyenin kısarak ve ineklerde mehbel tarikile icrası musırrane tavsiye edilmekte isede bu usul ile mezkûr ameliyenin icrası pek çok teferruatı ve ihtilalatı mucip görüldüğünden muhtelif hayvanlarda hasıra tarikile hazı mebyaz yapıldı. Alınan netayic bervechi ati ars olunur.

Mektep tecrübe hayvanı olan 1.37 irtifaında 17 yaşında kestane doru dişi katır üzerinde 19/Mayı/932 tarihinde hasıratarikile ovariotomie icra olundu. Ameliyeden yirmi dört saat evvel hayvana yem verilmeden cerrahî disipline tamamen riayet edilerek chloral hydrate in onda bir mahlûlünden beher 100 kilo başına 10 gram chloral hesabile dahili verit 30 gram chloral verilmek suretile hayvan uyutuldu. Sağ ciheti üzerine yatırıldı sol hasırada safile ve halefe gitmek üzere 10 santimetre tulünde bir şak yapıldı. Elyafı istikameti aliden esfele ve halefden kuddama bulunan adelei münharifei kebirei batniye

(Obligus abdominalis externus) elyafına muvazı bir şak icra edilerek badehu elyafının istikameti evvelkine tamamen amut bulunan adelei münharifei batniyyeyi sağire (Obligus abdominalis enternus) ve münharif istikamette bulunan müstarazar batniye (Obligus abdominalis transversum) aliden esfele ve halefden kuddama şak yapıldı. Periton bir pensle tutularak evvela bistüri ile delinüp bilahare fetha parmak vasıtasile tevsı olundu. El ve kol batna idhal edilerek ırvei meaiye arasında 3 dakıkada sağ mebyaz bulunarak cerhadan harice alındı. Ve emaskulatör ile kesildi. Yalnız cilde sütür konuldu. Cerhaya airol paste sürülerek hayvan kaldırıldı. Sarğı vaz edilüp hayvan kısa bağlanmak suretile yatması men edildi.

Muteakıp	Sabah der.	Ak.Der.	Nabiz.	Ten. ağşıye.
10/Ma/932	37,5	38	40	12 gülgünü
				«
11/Ma/932	38	38,5	40	12 iştiha
				mütenakıs
12/Ma/932	38,5	38,5	41	12 «
				ıştiha
13/MA/932	37,5	38,5	42	13 mütenakıs
14/MA/932	38,5	38,6	40	12 «
15/MA/932	38	28,6	40	11 iştiha var
16/MA/932	37,5	38	40	12 «

Yâni ademi iştihanın beş gün devam ettiği ve derece hararetin tereffüündede şayanı ehemmiyet bir fark olmadığı görüldü.

17/MA/932 tarihinde pansıman kaldırıldı tekayyüh yoktu. Cerhanın mültekayı süflisinde cüz'i ifrazat mevcuttu.

24/MA/932 tarihinde sütürler alındı 11/Haz/932 tarihinde tecrübe hayvanı olarak mülkiye yüksek baytar mektebine gönderildi.

İkinci tecrübe:

27/Mart/933 tarihinde mektebe tecrübe hayvanı olarak alınan altı yaşındaki siyah inek üzerinde hasıra tarikile mezkûr ameliye icra olundu.

Ameliyeden yirmi dört saat evvel hayvana yem verilmedi inek burun yavaşasile zabt altına alınarak ayaklarına köstek vuruldu 40 gram chloral 800 gram suda hal edilerek fem tarikile verildi. 10 dakika sonra inek sağ ciheti üzerine yatırıldı. Arka sol ayağı pıllantlonj vasıtasile halefe doğru gerildi. Bu suretle hasıra nahiyesindeki cildin kırışıklıkları zail oldu. Hasıranın kılları traş edilerek dezenfeksiyonu yapıldı. Muakkam bir bez ortasında bir el genişliğinde kesilüp nahiye üzerine örtüldü. Sağ hasırada kuddamdan halefe ve âliden esfele müteveccih olmak üzere 15 santimetre tulünde cilde bir şak yapıldı. Bunu müteakip adelei münharifei kebire elyafına müvazı olarak kesildi. Ekartörler vasıtasile mezkûr adele ve cilt gerilerek adelei münharifei sağire ve müstarazai batniye keza elyafına müvazı olarak kesildi. Periton pens vasıtasile yukarı kaldırılarak bistüri ile delinüp parmak ianesile fetha tevsî olundu. El ve kol batna idhal olunarak em'a ırvaatı arasında mebyazlar aranıldı. Fındık cesametinde ve sert kıvamda bulunan sol mebyaz bulunarak fethadan harice alınarak emaskülatör vasıtasile kesildi. Bil'âhare sağ mebyaz bulundu isede ancak fetha civarına kadar takrip edilebildi. Mebyaz fethadan harice alınmadığından burada emaskülatör kullanılmadı. Ekrazörün vaktile takim edilememesi dolayısıyla sağ mebyazın ihracından sarfınazar olundu. Eli sterile olanlar mebyazı cerhadan his ettiler.

Yalnız adelei münharifei batniyeye ve cilde münferit hiyata vaz olunarak cerha üzerine airol paste sürüldü.

İki ucu katanda müteaddit şerihalara ayrılarak düğümlenen geniş bir sarğı konuldu. Ameliyenin ertesi günü sabah derecesi 38 akşam derecesi 39,6 bulundu. Yeme iştihası maddum idi hayvana kâfi derecede su verildi. Yatması kısa bağlanmak suretile men edildi. Üçüncü günü sabah derecesi 38

akşam derecesi 39,2 idi. Ot yemiş ve su içmiştir hayvan şendir ameliye sahasında ve civar nahiyyede tegayyurat ve ifrazat yoktur. Dördüncü günü sabah derecesi 38,9 akşam derecesi 39 bulundu hayvana kâfi derecede su ve yem verildi. Beşinci günü sabah derecesi 38 akşam derecesi 38,5 idi.

3/Nis/933 tarihinde sarğı kaldırıldı cerhanın üzerinde ve civarında kat'iyen tereşşühat ve ifrazat görülmemiştir. Pansuman malzemesi gayet temiz ve kurudur. Cerha civarı eauoxy-géné ile silinerek cerhaya tekrar sarğı vaz olundu. Beş gün sonra bir pansıman yapıldı. Bil'âhare hayvan şifayap olmuştur.

Kedi

Sahibi tarafında yavrulamaması arzu edilen 4 yaşında dişi beyaz kedi üzerinde 10/Haz/933 tarihinde ovariectomie ameliyesi yapıldı.

Kedi ether ile tenvim edildi. Batnın sürrenin halefindeki aksamında bulunan kıllar traş edilerek nahiyyeye teinturd'iode sürüldü. Sürre ile âne arasında hattı ebyaz üzerinde 6 cm. tulünde bir şak yapıldı. Parmakla rahim ve kurunu bulunarak evvelâ sağ mebyaz harice alındı ve ipek iplikle kaidesinden bağlanarak kesildi. Müteakiben sol mebyaz aynı tarzda kesilerek harice alındı. Kurunu rahmiye batna idhal edilerek adelâta cilde sütür vaz olundu. Cerha üzerine airol paste sürülerek sarğı sarıldı.

Müteakip ahvali:

Birinci günü derecesi	37	iştihâ yok
İkinci günü	« 38,5	iştihâ yok mîai müstakimden süt verildi.
Üçüncü günü	« 38,6	« « « «
Dördüncü günü	« 38,5	iştihâ avdet etti kâfi mikdar süt verildi.
Beşinci günü	« 38	iştihâsı mükemmeldir süt verildi. Kedi şendir. Pansıman kaldırıldı.

Cerha civarında cüz'î ifrazat vardı. tekayyüh yoktu. Sütürler alındı. Üç gün sonra tekrar getirilmek üzere kedi sahibine teslim edilmiştir. 22/Haz/933 tarihinde kedi tekrar getirildi. Cerhada ifrazat yoktu. İltiyam mükemmeldi.

Kedi

Dört yaşında bulunan siyah sarı beyaz bir dişi kedi üzerinde 5/2 Teş/932 tarihinde hazzı mebyaz ameliyesi yapılmıştır.

Kedi ether ile tenvim edildi. Pansıman malzemesi, sahai ameliye ve eller takım edildikten sonra batın üzerinde şak yapılmıştır. Mebyazlar harice alınmış ve koparılarak ihraç olunmuştur.. Diğer kedide olduğu gibi batna sütür ve sargı konarak hayvan kafeste serbest bırakılmıştır.

Ameliyeyi müteakip bir saat sonra kedinin sargıyı tamamen çözdüğü görülerek tekrar aseptik bir sargı vaz olunmuştur.

Derecei hararetle yarım ilâ bir derecelik tehavvül görüldü. Üç gün iştiha tamamen madum idi buda tenkiye suretile süt-le biraz tağdiye edildi. Ameliyenin beşinci günü ifrazat dolayısıyla sargının ıslandığı görülerek pansıman ref olundu. Entan yalnız cerhanın sathı kısmında idi. Müteakip günlerde iştiha avdet etmiştir. Pansıman her gün tecdit edildi. Tekayyüh ve ifrazat on gün devam etmiştir. Onuncu gün hayvan sargılı olarak sahibine teslim edilmiştir. 3-4 günde bir pansıman yapılmak üzere mektebe getirildi. Cerhanın tamamen iltiyam bulması dört hafta devam etti.

Köpek

İki yaşında sarı dişi köpek üzerinde 18/Nis/933 tarihinde ovariotomie ameliyesi yapılmıştır.

20 C.C. suda 2. GR. chloral hal edilerek meai müstakim tarikile verildi. Beş dakika sonra köpek masaya tespit edilerek etherle uyuması takviye edildi.

Sürre ile âne arasındaki kıllar traş edilerek nahiye iode benzin ile silindi. Badehu teinture d'iode sürüldü.

Hattı ebyaz üzerinde 6. CM. tulünde bir şak yapıldı

işaret parmağı batna ithal edilerek kurunu rahmiye harice alındı. Karnı rahmi ile mebyaz arasına bir santimetre aralıkla iki ligatür konarak ligatürler arasından kısmı rahmi kesildi. Sol mebyazda aynı muameleye tabi tutuldu. Kurunu rahmiye batna ithal edilerek adelât ve cilde ayrı ayrı sütür vaz olundu, Cerha üzerine airol paste sürüldü. Sargı vaz edilerek köpek kafes derunünde ağzında maske oldu halde serbest bırakıldı.

Müteakip ahvali:

Birinci günü derecei hararet	38	iştiha madum.
İkinci günü	« « 38,5	« « su içmiştir.
üçüncü günü	« « 38,7	iştihası vardır.

Beşinci günü pansıman kaldırıldı ifrazat ve tekayyühat yoktur.

Hayvan sahibine iade edildi. Müteakip beşinci günü tekrar pansumana getirildi. Cerha iltiyamıyla ile nihayet bulduğundan hayvan sahibine tamamen iade edildi.

Netice:

Cerrahî kitaplarından alınarak yukarıya derç ettiğimiz büyük hayvanlarda yapılan hazzı mebyazların noktai intihaplarında müreccah olarak mehbel tariki tavsiye edilmekte isede biz kılınigimizde hasıra tarikile yaptığımız hazzı mebyazlarda daha fazla suhulet ve muvaffakiyyete mazhar olduk. Bu suhulet noktalarını ve mehbel tarikile yapıldığı taktirde suubet noktalarını yukarıda birer birer zikrettik burada ayrıca hûlasa edelim.

Büyük hayvanlarda hasıra tarikile yapılan hazzı mebyazlarda tesadüf ettiğimiz müreccah noktalar:

1— Hayvanın ibtali hissinin mümkün olması mehbel tarikile hazzı mebyaz ayakda yapılacağı için kat'i ibtali his mümkün degildir.

II— Mehbel tarikile yapılan hazzı mebyazda fercin bilhassa şercin tathırı müşkül ve hini ameliyede hayvan tağavvut ederek cerhanın telvisi mümkündür. Halbuki hasıra tarikile yapılan ameliyede bu varit degildir.

III--- Hasıradan yapılan ihsada hayvan yatıralacağı için ameliye daha suhuletle icra edilmektedir.

IV— Mehbel tarikile yapılan ameliyede sukutu rahim, epheri halefinin ve meai müstakımın zedelenmesi, em'anın sukutu gibi mahzurlar varken hasıra tarikile yapılan ameliyede bugibi mahzurlar yoktur.

V— Mehbel tarikile yapılan ameliyede elin batın dahilinde serbestiî harekâtı diğer usuldeki kadar sehil değildir.

VI— Mebyazdaki tegayyüratı maraziye meselâ huracın his edilmemek ihtimali vardır. Bu taktirde huraç bezl edilerek peritonun telvisi muhtemeldir. Halbuki hasıra tarikile yapılan ameliyede mebyaz haricde kesileceği için tegayyüratı maraziyede göz ile görülebilir. Ve ana göre tedbir ittihaz olunur.

VII— Mehbel tarikile ameliye esnasında hayvan kendini yere atar. Bu taktirde fevkalade müşkülât karşısında kalınır.

Kadınların hazzı mebyazını müteakıp asabi bir hal aldıkları kitaplarda zikredilmekte ve nisaiye mütehassısı Dr. Mahmut Ata Bey tarafından te'yit edilmektedir.

Biz büyük hayvanlarda yaptığımız ovariectomie ameliyelerini müteakıp ahvali umumiyyeyi tedkike imkân bulamıyoruz. Çünkü hayvan bilahare elden çıkarılmaktadır.

Kedilerde ise bazılarında hırıp bir iki sene yine devam etmekte ve bilahare bertaraf olmaktadır. Birde hazzı mebyaz yapılan kedi ve köpeklerde tamamen gençlik tavrı tahassül etmekte yani makara ip ve saire ile oynamakta oldukları, köpeklerin daha şen bulundukları görülmektedir. Kedilerin fare tutmalarında hiçbir başkalık görülmemiştir. Eskisi gibi avculuklarında devam etmektedirler. Hırabı devam etmeyen kediler erkek hayvanata hiç temas etmemekte ve onlarla temasdan daima ictinap ettikleri görülmektedir.

Literatur:

Tierarzliche Oparationslehre von H. Frick.
Oparationkursus von Pfeiffer.

Alfar bey. Mp. mecmuası cilt 59, N. 4, sahifa 244.

Ameliyatı cerrahiyei baytariye Mra. Yusuf Ziya Bey.

Muallim Kay. Necip Beyin notları.

Askeri baytar Tatbikat mektebi İntaniye ve Bakteryoloji şubesi mesaisinden:

Muallim Dr. M. Turgut

TÜRK ÜNİVERSSEL ANTRAKS AŞISI İLE DAHİLİ EDİMME OLARAK AŞILAN- MIŞ HAYVANLARDA PRESİPİ- TASYON TEAMÜLÜ

Bakteriyoloji muavini
Baytar Yüzbaşı Cenap

(Bakteriyoloji ihtisas tezi olarak hazırlanmıştır)

Mukaddeme

Şarbon hastalığına karşı vaki olarak aşılama ile hayvanların uzviyetinde fail bir muafiyet husule getirmekteyiz. Umumiyyetle fail muafiyetlerin husulünde uzviyetin hastalık âmili ile az veya çok bir mücadelesinin mühim bir kıymeti vardır. Bu mücadele nisbetinde fail muafiyetin teessüsü kuvvetlenir. Aşılamanın iptidai tarzlarını göz önüne koyarsak bu mücadelenin hayatı tehlikeye koyacak kadar bir şiddet kesp ettiğine şahit oluruz. Hatta bu yüzden telefât da bir zamanlar daha çok yüksek dereceyi bulurlardı. Bu gün vaksen ihzarlarında yapılan tadilât, bu sahada çok memnuniyet veren neticeler elde edecek kadar büyük terekkilere vücuda getirmiştir.

Şarbona karşı hayvanları aşılama için hazırlanan vaksenlerin yekûnu da bu gün yükselmiştir. Bunun sebebi şarbon aşısının vaki tesirine karşı itimadın büyüklüğüdür. Aşı hazırlama usullerinin değişmesindeki âmile gelince, bu uzviyette fail muafiyet teessüs ederken muafiyetin kuvvetine hâlel gelmeden uzviyeti tehlikeden kurtarabilecek evsafı elde etmek gayesidir. Pasteur aşısının ihzar tarzının metruk kalması ve

bunun yerine konan bir çok tadilat ile vaksen ihzârı hep yeni gayeye hizmet edecek esaslara istinat ediyor.

Bütün memleketlerde şarbonla mücadelenin en emniyetli vasıtası olan aşılama usulü ile iktisadî zararların önüne geçmeğe çalışırken bir taraftanda sıhhi zabita tedbirleri ile sirayet önüne geçecek vasıtalarla müracaat olunur. Medeni memleketlerin hudutlarında şarbonun hayvani maddelerle girmemesi için çok sıkı tedbirler vaz edilmektedir. Bu iktisadî tehlikeye karşı memleketler büyük müesseseler meydana getirmişlerdir. Bu müesseseler memleketlere sokulacak maddelerle memlekette çıkarılacak maddeler hakkında aynı derecede dikkatli olarak kontrollerini yaparlar. Bu gün bu yolda ihraç ve ithalat yapan memleketlerin hiç birisi bu teşkilâtı yapmak mecburiyetinden kurtulamazlar. Bunlar, iktisadiyatı himaye eden ilmin birer kanadı mesabesinde.

Bu müesseselerde derilerin şarbonlu olup olmadıklarını tetkik ederken serolojik vasıtalarla müracaat olunur. Şarbonlu hayvanların uzviyetinde şarbon basillerinin husule getirdiği Presipitinojen maddesi, bu usul ile meydana çıkarılarak bu maddelerin şarbonlu hayvanlardan mütedarik, münten olup olmadıkları tesbit edilir.

Bundan anlaşılıyorki uzviyete şarbon vakseni ile fail muafiyet verirken bu maddelerin uzviyette husule gelüp gelmediğini tetkik etmek ayrıca kıymetli bir mes'ele teşkil temektir. Fail muafiyet esnasında hastalanan vücudun virüsle çarpışma derecesinin muafiyetin kuvvetli tesisi ile alâkası olmakla beraber uzviyette hasıl olacak mevadın bil'âhare iktisadî zarara sebep olmaması dahi meşruttur. İktisadi mahiyeti büyük olan bu mes'lenin ilmi tetkiki üzerinde zaman zaman uğraşıldığı görülmektedir. Bir taraftan memleket hayvanatını şarbonla korumak için aşılar, aşı telefatinın önüne geçmek ve fakat hayvanlara kuvvetli ve devamlı bir muafiyet vermek gaye olmakla beraber diğer taraftanda bu hayvanlardan bil'âhare edilecek iktisadî istifadenin bu yüzden zarara uğramaması için bittabi bu mes'elenin kat'i olarak tenviri bir

zarurettir. Son zamanların neşriyatında ilmi mesai bu hedef üzerinde oldukça ilerlediği gibi bu yüzden bazı münakaşalı vaziyetlerin de tahaddüs ettiği görülmektedir. Bir çok usullerle izhar edilmiş aşılarda hayvanlara muafiyet vermesinden başka, birde aşılanmış hayvanlarda, bil'âhare hastalıktan ölen hayvanların uzviyetinde olduğu gibi serolojik hasılatın mevcut olup olmadığı, yâni presipitasyon teamülü tetkik edilmek zarureti vardır. Bu tetkikat Avrupa aşıları üzerinde icra edilmektedir. Biz Türkiyede son senelerde resmen tatbik edilmekte olan **(Türk üniversal Antraks aşısı)** ile aşılanan hayvanlardada bu teamülün husule gelüp gelmediği mes'esi ile meşgul olduk.

Bu sahadaki tetkikat ve taharriyatımızın neticelerini bu tezimizle arz ediyoruz.

Presipitasyon teamülü

Şarbonlu hayvanlardan mütedarik maddelerde presipitasyon teamülü ile teşhisin tatbikat sahasında büyük bir kıymeti vardır. Bu teamül, biolojik teşhis bahsı içinde olup muafiyetin teessüsünü izah eden nazariyelere istinat eder. Uzviyetteki presipitinojen olarak mevcut maddelerle bunlara mukabil tahassül eden presipitinlerin birleşmesinden presipitasyon teamülü vukua gelir. Bu presipitinojen maddeler, mikrobî, nebati ve hayvanî menşelerden olan antijenlerdir. Şarbon basili kapsüllerinin ensahta husule getirdiği bir teamülden tahassül ederler ve bu cihetten ensahta hususî bir madde hayatiye olarak addedilirler.

Presipitinlere gelince, bunlarda hususî bir teamül mahsulü olup gerek tecrübe ve gerekse tabii olarak alınmakla yabancı albüminlere karşı teşekkül ederler. Bunların teşekkülünde menşi rüşeymin vüreyki mutavassıtı olan mezenteriyal ensaç hücreleri, yani tahal, lenfa ukteleri, mılı ızam hücreleri ve retikulo andotelyal cümlelerinin büyük bir kısmının hücreleri başlıca rol oynarlar. Bunlar, presipitinlerin teşekkül mahalleridir,

Mamafi presipitinler kanda bulunur, bunlar kanın serumu ile elde edilir ve bu vasıta ile kullanılırlar. Bir çok intanlar neticesinde ve sun'i olarak serum hayvanlarına zerklerle bir çok nevilerden presipitinler husule gelir ve getirilebilir.

Bununla beraber hastalanmamış olan insan ve hayvan serumlarında normal presipitinler bulunduğu hastalananlardada bazen ya hiç teşekkül etmediği ve yahut kanda az bulunabildiği görülmektedir. Fakat presipitinojenleri teşhis için sun'i olarak elde edilmiş muaf ve presipitan serumlar kullanmakla maksat elde edilir.

Albümin presipitinleri, serumdaki glöbülünlerin psodo glöbülün denilen mai mukattarada münhal kısmındandır. Bakteri presipitinleri iyi ihzar edilmiş serumlarda senelerce muhafaza olunabilir. Presipitinler ziyaya karşı hassastır, kurumaktan müteessir olmaz, yüksek harareten müteessir olur. Kurumuş halde harareten, saatlerce güneş ziyasından, alkol, eter kloroform ve soğuktan müteessir olmazlar.

Presipitinojenler, presipitinlerle birleşerek rüsüp hüsüle getiren bir takım antijenlerdir. Daha doğrusu bunlar, tersipleri kabil olan maddelerdir. Hususî antijenler mahiyetinde olmak üzere presipitinojenlerde temamlı spesifikdirlar. Şarbonlu hayvanlarda hastalık süratle seyrettiği için kanda henüz presipitin teşekkülüne meydan kalmadığından teşhiste hayvan kanındaki presipitinleri meydana koymak usulüne müracaat edilmez.

Bana mukabil şarbon basilleri ile septisemi vukuunda hayvanın uzviyetinde, kapsüller tarafından tevlit edilmiş bir reaksiyon mahsulü halinde presipitinojen maddesi tahassül ederki bu temamlı şarbonlu hayvanlarda spesifiktir. İşte teşhis maksadı ile yapılan presipitasyon teamülü için şüpheli hayvan maddesinde bu hususî presipitinojen maddesi aranmaktadır. Bu kabili tersip madde, sun'i olarak elde edilen şarbon presipitan serumu ile muamele edilerek meydana çıkarılabilir. Presipitinojenin evsaf ve mahiyeti hakkında bir çok tetkikat yapılmıştır. Bunların bir kısmı, bunun evsafı

hakkında sabit kanaatler verebilir. Bunlara göre şarbon presipitinojeni uzviyetteki şarbon basili kapsüllerinin hasılatıdır ve netekim teamül uzviyette basillerin intışar derecesi nisbetinde kuvvetli husule gelir. Bu madde, hayvan öldükten sonra tahavvül ve tahallüle duçar olmadığı gibi, tefessüh, kuruma, kaynatma, kimyevi maddeler gibi müessirata mukavemet ederek bünyesini muhafaza etmektedir.

Presipitinojenin kimyevi terkibi hakkında yapılan taharriyata dair neşredilen malumat oldukça mübâyet göstermektedirler. Taharriyatın bir kısmında bu maddenin protein sınırından olduğu kabul edilmekte, diğer bir kısmında ise albüminlerden olmayup Hidrokarbonlar evsafında bulunduğu ileri sürülmektedir. Memleketimizde Raif Beyin bu hususta yaptığı son tetkikatın verdiği netice, bunun Hidrokarbon evsafında olduğunu teyyüt eder mahiyettedir. Şurası muhakkaktır ki şarbonlu uzviyette presipitinojenin teşekkülü için kapsüllü şarbon basillerinin kâfi derecede intışar etmiş olması şarttır.

Çünkü miktar az olursa uzviyet, bu yabancı maddeyi hali hayatta pek çok tagyir edebilir. Gerek bu gibi ahvalde ve gerekse domuzlar gibi şarbona muvakim hayvaların ensacinde bu mevat tahallüle duçar olduğundan tabiatile presipitasyon teamülü husule getirilemez.

Bu izahattan anlaşılacağı üzere şarbona karşı fail muafiyet, verildiği zaman hayvanların uzviyetinde bir septisemi vukua gelmediği ve hastalıkta hayvanın mukavemetile bertaraf olduğu için presipitinojen tahassül etmemesi lâzımdır. Buna göre şarbona karşı fail muafiyet verilmek maksadı ile aşılınmış hayvanların bütün maddelerile yapılacak presipitasyon teamülünün menfi olması icap eder.

Şarbonan ölen hayvanların derileri ve azası ile yapılan presipitasyon teamülü ile şarbonun teşhisi mutlaka kapsüllü şarbon basillerinin devranla uzviyeti kâfi derecede istila etmesi icap ettiğini pek çok taharriyat meydana koymuştur. Bundan başka fail muafiyet vermek maksadı ile aşı tatbik edilen hayvanlar üzerinde tersip teamülü husule gelüp

gelmediği birçok aşılarla tecrübe ve tetkik edilmiştir. Ham hayvanı maddelerin şarbonlu olup olmadıkları laboratuvarlarda bilhassa presipitasyonla meydana çıkarıldığı için bu tetkikatın varacağı neticenin bittabi iktisadî sahada büyük bir kıymeti vardır. Bu cümleden olarak Cenubi Amerikadan Avrupa'ya ithal edilen derilerde birçok müsbet tersip teamülü görülmesi üzerine bir takım müdekkikler aşılana hayvanlarda da presipitasyon ile müsbet teamül görüldüğünü iddia etmişlerdir. Yukarıdaki maruzatımıza istinat edilmek suretile bunun varit olmadığını evvel emirde kabule imkân vardır. Buna rağmen bu sahada birçok müesseselerde çalışılmış ve çalışmaktadır.

Şarbona karşı aşılannmış hayvanlarda presipitasyon teamülü

Cenubi Amerikadan Avrupa memleketlerine ithal edilen derilerde yapılan presipitasyon teamülünün birçok müsbet vakaları zuhur etmesi üzerine Brezilyada Kurt Schern tarafından aşılannmış hayvanların derilerinde de teamül husule gelebildiği iddia edilmiştir. Diğer taraftan bu sahada mütehassıslar tarafından Almanya ve Avusturyada aşılannmış hayvanlar üzerinde taharriyat yapılmıştır. Bierbaum ve Krause, Reinstorf, januschke muhtelif şarbon aşıları ile aşılannmış hayvanlar üzerinde Askoli teamülünü tetkik etmişlerdir. Bu üç mücerripten birinci ve ikincisi Pasteur usulü ile telkih edilen hayvanların derisile sulu ve kloroformlu hülâsalarla vücudın muhtelif yerlerinden alınan deri parçaları ile muayenelerini yaptıkları gibi sonuncusuda Sobernheim muhtelit telkihini mütekip kaynatma ve kloroform, soğuk hülâsalarla çalışmışlardır. Bunlara nazaran teamül, uzviyette basillerin intişarındaki fazlalık nisbetinde tehassül etmektedir. Buda ancak ölüm zamanında basillerin ensahta kâfi derecede mevcudiyetine mütevekkiftir. Mukavemet eden bir hayvanda uzviyetin tahlil kuvveti daima faaliyette olduğundan basilin ehemmiyetsiz derecedeki mahsûlatı daima tahallüle duçar edilerek presipi-

tinojen husule gelemes ve bu yüzdende aşılannmış ve muafiyet kazanmış hayvanların maddeleri ile presipitasyon teamülü müsbet netice vermez. Bu zevatın vardıkları bu menfi neticelerden başka son senelerde Avrupada tatbik başlanılan ve Milano institüsünde ihzar edilmekte olan (Carbozoo) namındaki şarbon aşısıyla aşılana hayvanlarda presipitasyon teamülü üzerinde Avsturya da Mödling entitüsünde 1932 senesinde bir tez yapılmıştır. Bu mesaisinde mühim bir kaç nokta ile beraber bu mes'eleyide tetkik eden C. Troger, tecrübelerini yaptığı 36 tavşan üzerinde muhtelif dozlarda Carbozoo aşısı ile telkiyat yapmıştır. Bunları dört saatten başlayarak ondördüncü güne kadar muhtelif zamanlarda itlaf ederek aşı yeri ile daha uzak bir yerden aldığı deri parçalarını soğuk hulâsa usulile kullanarak yaptığı Askoli teamüllerinden yalnız dört tavşandan aşı yerinden aldığı derilerle müsbet teamül elde etmiştir. Bu tavşanlar sıra ile dört saat, 36 saat, 2 ve 4 üncü günlerde itlaf edilmişlerdir. Bunlardan başka Şarbon septisemisinden telef olan iki tavşandada müsbet teamüller elde etmiştir.

Aşı zerkile itlaf edilen hayvanlarda, yahut aşidan mütevellit şarbon vak'alarında, basillerin adı intan gibi uzviyeti istilâ ettikleri vekayide tabii olarak Askoli teamülünü müsbet zuhur etmesi icap eder. Bu sahada Pendik Bakterioloji enstitüsünde Raif Bey tarafından yapılan tecrübelerde, Pasteur koyun ve beygir ikinci aşıları ve Türk üniversal aşısı ile itlaf edilen kobay ve farelerin aza hülâsaları ile daima vazih bir surette müsbet presipitasyon teamülleri elde edilmiştir.

Bu tezimizde tetkik etmek istediğimiz mevzu, memleketimizin hayvanatına her sene resmen tatbik edilmekte olan ve Süreyya Tahsin bey tarafından ihzar edilen Türk üniversal Antrax aşısı ile aşılannmış hayvanlarda presipitasyon teamülüdür. Yukardaki maruzatımızla etrafında icap eden izahatı verdikten sonra mesaimizin safhaları ile elde ettiğimiz neticelere geçiyoruz.

Kendi tecrübelerimiz

Türk univers. Antrax aşısı ile dahili edimme olarak aşılanmış hayvanatın derilerinde presipitasyon teamülünü tetkik etmek üzere yaptığımız tecrübelerde tâkip ettiğimiz pilan ve kullandığımız usuller, aşağıda izah edilmiştir. Evvelâ bu esasları arz ettikten sonra sıra ile taharriyatımızın bütün safhalarını arzedeceğiz:

Pilan: Tâkip ettiğimiz tecrübeler şu pilan dahilinde yürümüştür.

1— Laboratuvar hayvanlarından beyaz fare, kobay ve tavşanlara dahili edimme ve tahtelcilt doz mertel -öldürücü doz- aşısı vererek telef olan hayvanlarda şarbonu bakteriyolojik ve serolojik olarak teşhis suretile teyit etmek.— bu aşidan mütevellit şarbonda presipitasyonu kontrol—.

2— Yine laboratuvar hayvanlarına dahili edimme olarak minimal, optimal ve maximal [*] dozlarda aşısı zerk ederek muhtelif zamanlarda bu hayvanların aşısı yerleri civarından ve buraya uzak yerlerden alınan deri parçaları ile presipitasyon taharrişi.

3— Büyük ehli hayvanlara dahili edimme optimal dozda aşısı vererek bunlardan muhtelif zamanlarda alınan deri parçaları üzerinde presipitasyon araştırmak.

4— Büyük ehli hayvanlara evvelâ dahili edimme optimal ve bir müddet sonra tahtelcilt muzaaf dozda aşısı vererek «yâni iki tarzda aşılama» alınan deri parçalarında presipitasyon.

Bu pilandan anlaşıldığı vechile biz gerek küçük laboratuvar hayvanlarında ve gerekse büyük ehli hayvanlarda verilen aşının presipitasyon teamülü husule getirip getirmediğini tetkik ettiğimiz gibi diğer taraftanda bu aşısı ile telef olmuş hayvanlarda şarbonda olduğu tarzda müsbet presipitasyon teamülünün vukuununda kontrol ettik.

[*]. Optimal doz, normal hayvanlara verildiği zaman öldürmeyen dozdur. Minimal doz, bir hastalıkla malûl hayvanlara verildiği zaman öldürmeyen dozdur. Maximal doz ise ekseriya hayvanları öldürdüğü halde bir takım sebepler tesirile irb kısım hayvanları öldürmeyen dozdur.

Muayene usullerimiz— 1— Aşıdan telef olmuş hayvanlarda kan ve azadan mikroskopik muayeneler ve kültür yapılmış ve derilerinden kurutulmuş parçalar alınarak bunlarla presipitasyon teamülü tetkik edilmiştir.

2— Presipitasyon teamülünün icrası için mukayeseli yapmak maksadile bir kaç nevi presipitan serum kullanılmıştır. Bu serumların istihzar ve tedarik mahalleri Mödling bei Wien, Pendik ve Etlik müesseseleridir. Bundan başka normal beygir serumu ilede teamül kontrol edilmiştir.

Presipitasyon teamülü için kullandığımız usul, muaddel Askoli usulü olan ve Potsdam müessesesinde mutat olup Francke, Standfuss, Schnauder und Müssemeir taraflarından neşr edilen soğuk hulâsa usulüdür. «Kaltauszugsverfahren»

Teknik— Alınan kuru deriden bir gram sikletinde gayet küçük parçalar keserek bunlar bir tüpte 5 c.c mai fizyoloji içerisinde ve 4-12 c. hararete 24 saat brakılmıştır. Tüp ara sıra sallanarak karıştırılmış ve dik olarak terkedilmiştir. Hulâsanın berrak olmasını temin için pamuk veya süzgeç kâğıdından süzölmüştür, Bu suretle elde edilen berrak hulâsa ile serumlar şu suretle muamele edilmiştir: 0,5 santim kutrunda ince cam borulardan 4-5 santim tulünde teamül tüpleri yaptık. Çünkü elimizde Pfeiler tüpleri mevcut değildi. Bu suretle temizlenmiş olan bu tüplere evvela tübün üstünden brakmak suretile ince Pasteur pipetleri ile birer mikdar soğuk hulâsa konmuştur. Sonra yine ince Pasteur pipetleri ile presipitan serum alınarak tübün dibine daldırıp yavaşça brakmak suretile serum ilâve edilerek altta serum ve üstte soğuk hulâsadan ibaret iki tabaka teşkil edilmiştir. Bu usulle iki tabaka arası keskin olarak ayrılmış bir hale geliyordu. Bu suretle kullanılan serumun kuvveti nisbetinde 2-15 dakika zarfında müsbet vak'alarda iki mayi tabakasının temas sathında gayet vazıh, kirli beyaz renkte halka teşekkül etmekte idi. Teşekkül eden bu rüsüp bir müddet sonra dibe çökmektedir.

Müracaat ettiğimiz bu usulle teamülü yapmak için bir kaç nevi serum kullandığımız gibi usulü vechilede kontrol için ayrıca normal beygir serumuda kullanılmıştır.

3— Tecrübelerimizde kullandığımız aşı, Süreyya Tahsin beyin hazırladığı ve şişeler üzerinde Op. 33 numara ve 14/3/933 tarihi yazılı olan Türk univers. Antrax vaccini isimli aşıdır.

I — Aşı ile itlaf edilen laboratuvar hayvanlarında taharriyat

Aşıdan fazla miktarda verilerek husule getirilen şarbondan ölen hayvanlarda presipitinojen taharrisi için bu tecrübeler müracaat edilmiş ve bu suretle ilk kontrollerle işe başlamıştır. Bu maksat için on beşer gram sıkletlerinde dört beyaz fareye tahtelçilt, 1700 - 1900 gram sıkletlerinde iki tavşana dahili edimme, 270-300 gram sıkletlerinde üç kobaya dahili edimme olarak azamî ve asgarî öldürücü miktarlar verilmiştir. Bu hayvanlar, bir numaralı cetvelde görüleceği üzere, zerkten 1-6 gün sonra telef olmuşlardır. Bunların hepsinden alınan kan ve aza frotilerinden mikroskopik muayeneler ve kültür yapıldığı gibi « bakteriyolojik muayeneler » aynı zamanda sırtlarından birer parça deri keserek bunarlada presipitasyon teamülleri yapılmıştır.

Cetvel (1)de görüleceği üzere muhtelif tarihlerde ölen hayvanlarda kan ve aza muayeneleri ile kültürlerde şarbon basilleri vasfi eşkalde görülmüşlerdir. Kapsüller bilhassa çabuk giemsa usulüyle televinde güzelce vazih olarak fark ediliyorlardı bu hayvanların kurutulmuş derileri ile iki muhtelif rasipserum kullanarak presipitasyon teamülleri yapılmış ve kâmilan müsbet zuhur etmişlerdir.

II — Dahili edimme aşılama laboratuvar hayvanlarında presipitasyon :

Asıl taharriyatımıza mevzu teşkil eden aşılama hayvanların derilerinde presipitasyon teamülünü araştırmak için evvelâ ufak tecrübe hayvanlarına muhtelif hayvanlara ait aşı

dozları dahili edimme olarak zerkedilmiş ve bunlardan muhtelif zamanlarda gerek aşı yerleri civarından ve gerekse daha uzak bir mahalden alınan deri parçaları ile bu teamül yapılmıştır. Bu maksatla 1700-2000 gram sıkletlerinde dört tavşan ile, dört kobay batın nahiyesinde dahili edimme olarak Maksimal, optimal ve minimal dozlarla Türk ünivers. Antraks

Cedvel No.1

No	Hayvan nev'i	Zerk şekli	Zerk tarihi	Öldüğü tarih	Muayene ve kültür	Presipitasyon		
						Mödling S	Pendik S	Normal S
1	Fare	Tahtel-cilt	1/3/933	2/3/933	×	×	×	—
2	«	«	«	3/3/933	×	×	×	—
3	«	«	«	4/3/933	×	×	×	—
4	«	«	«	4/3/933	×	×	×	—
5	Tavşan	Edimme dahiline	25/3/933	31/3/933	×	×	×	—
6	«	«	«	28/3/933	×	×	×	—
7	Kobay	«	23/3/933	27/3/933	×	×	×	—
8	«	«	23/3/933	27/3/933	×	×	×	—
9	«	«	25/3/933	1/4/933	×	×	×	—

× Müsbet işareti

— Menfi işareti

aşısı zerkedilmiştir. Aşı tatbik edilen bu tecrübe hayvanlarından 48 inci saatte, 4,7 ve on beşinci günlerde aşı yeri civarından ve buraya uzak olan boyun ve sırtlarından deri parçaları alınmış ve bu parçaların soğuk hülasaları ile Mödling ve

pendik müesseselerinin rasip serumları ve normal beyğir serumu ile kontrollu presipitasyon teamülleri yapılmıştır. Bu

Cetvel : No. 2

Hayvan nevi	Edimme dahiline verilene doz	48 inci saat		4 üncü gün		7 gün	15 gün
		Aşı civarı	Boyundan	Aşı civarı	Boyundan	Sırt	Aşı yeri
Tavşan	Optimal doz	—	—	—	—	—	—
Tavşan	Optimal doz	—	—	—	—	—	—
Tavşan	Maximal doz	—	—	—	—	—	—
Tavşan	Minimal doz	—	—	—	—	—	—
Kobay	Optimal doz	—	—	—	—	—	—
Kobay	Optimal doz	—	—	—	—	—	—
Kobay	Maximal doz	—	—	—	—	—	—
Kobay	Minimal doz	—	—	—	—	—	—

tecrübeler hakkında yukarıda arzedilen 2 numaralı cetvelde ayrı ayrı izahat kaydedilmiştir.

Cetveldeki izahattan anlaşılacağı üzere aşıladığımız tecrübe hayvanlarından muhtelif zamanlar sonra aşı yerleri civarı ile daha uzak yerlerden aldığımız derilerle teamüller yaptık. Mödling ve pendik müesseselerinin rasip serumları ile yaptığımız presipitasyon teamülleri temamlı menfi netice verdiklerini yani Askoli teamülü husule gelmediğini tespit ettik. Kontrol için normal beyğir serumu ile yaptığımız bütün teamüller tamamen menfi zuhur etmişlerdir. Bu suretle küçük tecrübe hayvanlarında aşı neticesinde uzviyette presipitinojen teşekkül etmediği yaptığımız bütün bu tecrübelerle meydana çıkmaktadır.

III: Dahili edimme aşılana büyük ehli hayvanlarda Presipitasyon

Türk univers. Antraks aşısı ile dahili edimme olarak aşılanan büyük ehli hayvanların derilerinde presipitinojen tahassülü üzerinde de taharriyat yaptık. Bu tecrübelerimizi muhtelif ırktan koyun ve keçilerle beyğir, ester tay ve danalar üzerinde yapmak kabil olmuştur. Koyun ve keçilerin bir kısmında aşidan beş, diğer kısmında on gün sonra birer taraflarından deri alarak teamülü ancak birer defa olmak üzere yapabildik. Diğer hayvanlarda ise birkaç defa muhtelif yerlerden ve muhtelif zamanlarda deriler alarak bunlarla presipitasyon teamülleri yapılmıştır. Teamüller için derilerden yapılan soğuk hülasa ve Etlik, Mödling, Pendik müesseselerinin rasip serumları ve normal serum kullanılmıştır. Aşağıdaki 3 ve 4 numaralı cetvellerde teamüller hakkında sıra ile izahat verilmiştir.

(3) numaralı cetvelde gösterilen hayvanlardan başka zamanlar deri almak kabil olmadığından ancak birer defa alınan muhtelif yerlerdeki derilerle teamül yapılabilmektedir. Cetvelde anlaşıldığı gibi bu hayvanlardan alınan derilerle yapılan Askoli teamülleri tamamen menfi neticeler vermiştir.

Mütebaki hayvanlarda yapılan taharriyat aşağıdaki 4 numaralı cetvelde ayrı ayrı gösterilmiştir. Bunlardan muhtelif zamanlarda teamül yapılabilmektedir.

Beyğir, ester ve danada aşidan 2,4,7 ve 15 gün sonra muhtelif yerlerinden aldığımız derilerle ve üç müessese serumile yaptığımız presipitasyon teamülleri menfi zuhur etmişlerdir.

Cedvel No.3

No	Hayvan nevi	Zerk edilen aşı miktarı	Zerk ta- rihi	Alman deri yeri	Kaç gün sonra	Presipitasyon		
						Mö- ling	Pen- dik	Etlik ser
1	Tiftik keçisi	1/8 C.c	2/3/33	aşı civarı	5gün	—	—	—
2	«	1/8 C.c	«	«	«	—	—	—
3	Koyun	1/8 C.c	«	«	«	—	—	—
4	Koyun	1/8 C.c	«	«	«	—	—	—
5	Koyun	1/8 C.c	4/3/933	Kulak	10	—	—	—
6	Tiftik keçisi	1/8 C.c	«	«	«	—	—	—
7	«	1/8 C.c	2/3/933	aşı civarı	«	—	—	—
8	Kıl keçisi	1/8 C.c	4/3/933	Kulak	«	—	—	—

Bu teamüller her defasında normal beyğir serumilede kontrol edilmişler ve bu kontrolun hepsi de menfi netice vermişlerdir. Bu suretle aşılana büyük hayvanların derilerinde de aşidan

Cedvel: No. 4

[illegible]

sonra presipitinojen teşekkül etmediği ynpdığımız taharriyat neticesinde anlaşılmaktadır.

IV: Dahili edimme ve tahtelcilt «Muzaaf aşı ile» aşılama ehli hayvanların derilerinde presipitasyon

Türk univers. Antraks aşısı bugün dahili edimme olarak tatbik edilen ve bu suretle muafiyet verdiği kabul edilen bir aşı halindedir. Yukarıki tecrübelerimiz, bu aşının sistematik tatbikinden sonra presipitinojen husule getirüp getirmediğini taharri etmek maksadile icra edilmiştir. Bu taharriyatımızdan sonra Türk univers. Antraks aşısı şayet evvela dahili edimme ve sonra tahtelcilt olarak verilerek muzaaf aşı halinde tatbik edildiği taktirde bu hususta ne gibi fark hasıl olacağını tetkik etmek istedik. Bunun için evvela dahili edimme optimal doz vererek iki mislini tahtelcilt zerk ettikten sonra hayvanlardan deri alarak presipitasyon teamülü tarafımızdan tetkik edilmiştir. Birkaç nevi hayvana bu vechile aşı zerk ettikten beş gün sonra bunların muhtelif mahallerinden deri parçaları alınarak tersip teamülü yapılmıştır. Bu tecrübelerimiz aşağıdaki cetvelde izah edilmiştir.

Cetvelin mütalâasında garüldüğü gibi muzaaf aşılama tabi tutulan hayvanların bilâhare alman derileri ile Askoli teamülü zuhur etmemiştir.

Şu halde bu son şekilde de aşılama hayvanların derilerinde presipitinojen zuhur etmediği tecrübelerimizde tesbit edilmiş bulunmaktadır.

Elde ettiğimiz neticeler

Tecrübelerimizde kullandığımız Türk Univers. Antraks aşısı ile yüksek dozlar vererek itlaf edilen laboratuvar hayvanlarının aza ve derileri ile yaptığımız presipitasyon teamülleri, alel'âde şarbonda olduğu gibi, müesbet zuhur etmiştir. Kontrol makamında kültür ve telkihatla da teyit edilen bu ilk safhadan sonra bu aşı ile dahili edimme olarak zerk suretile

muafiyet verilmiş hayvanlarda presipitinojen husule gelüp gelmediğinin tetkikine geçilmiştir. Bu maksadı temin için küçük laboratuvar hayvanlar ile büyük ehli hayvanlara muhte-

Cedvel No. 5

No	Hayvan nevi	edimmeye zerk		Cilt altına zerk		son zerk-ten sonra alınan deri	Presipitasyon				Netice
		Miktar	Tarihi	Miktar	Tarihi		Mö-d-ling s	Pen-dik s	Etlik s	Nor. s	
1	Tiftik keçi	1/8C.c	2/3/33	1/4C.c	12 gün sonra	5 gün sonra	—	—	—	—	—
2	«	«	«	«	«	«	—	—	—	—	—
3	Koyun	«	«	«	«	«	—	—	—	—	—
4	Koyun	«	«	«	«	«	—	—	—	—	—
5	Dana	3/10 «	26/2/33	6/10c.c	«	«	—	—	—	—	—
6	Ester	«	27/3/33	«	«	«	—	—	—	—	—
7	Tay	«	14/4/44	«	«	«	—	—	—	—	—

lif dozlarda dahili edimme aşı zerk edilmiş ve aşılama hayvanlardan muhtelif zamanlar sonra aşı yeri civarı ile daha uzaklardan alınan deriler ile presipitasyon teamülleri yapıl-

miştir. Bu teamüller için soğuk hulâsa usulü kullanılmış ve teamüller muhtelif müesseselerin hazırladıkları rasip serumlarla yapılmış, ayrıca normal beygir serumu ilede kontrol edilmişlerdir. Yaptığımız bütün tecrübelerin neticesinde icra edilen presipitasyon teamüllerinin şarbona karşı bu aşı ile aşılaman hayvanat derilerinde müsbet olarak görülmediği tespit olunmuştur. Teamüller ve kontrolların cümlesi menfi netice vermişlerdir. Ayrıca bu aşı ile ehli hayvanlara evvelâ dahili edimme, sonra tahtelcilt muzaaf doz şeklinde iki tarzda aşı zerk ettikten sonra aynı tarzlarda yaptığımız presipitasyon teamüllerinin neticeleri de menfi bulunmuş, bu şekilde aşı tatbikinde de presipitinojen tahassül etmediği neticesine varılmıştır.

Hulâsa

Yaptığımız taharriyatı hulâsa etmek için diyebilirizki:

Türk univers. Antraks aşısı ile itlaf edilen hayvanların derilerile müsbet presipitasyoe zuhur etmektedir. Hayvanları şarbona karşı muaf kılmak için sistematik olarak bir defada dahili edimme zerk suretile aşılama ile gerek büyük ehli hayvanların ve gerekse küçük laboratuvar hayvanlarının derilerile yapılan presipitasyon teamülleri menfi zuhur etmektedir. İki şekilde -Dahili edimme ve sonra tahtelcilt muzaaf- aşılama ile muafiyet verildiği takdirde dahi aşılaman hayvanların derilerinde presipitinojen bulunmamaktadır.

Über Praecipitinogennachweis an Haeuten von Tieren, die mit TÜRK Univers. Anthraxvaccin schutzgeimpft wurden.

Von Cenap

Vorliegende Arbeit soll als klaender Beitrag zu der Frage dienen, ob sich in den Haeuten der gegen Milzbrand schutzgeimpften Tiere Praecipitinogen bildet. Die Versuche, die bis jetzt an den Haeuten der gegen Milzbrand mit anderen Anthraxvaccinen schutzgeimpften Tiere gemacht wurden, fielen negativ aus. Wir haben dieselben Versuche mit TÜRK Univers. Anthraxvaccin angestellt und mit den Hautstücken, die den schutzgeimpften Tieren gehörten, die Ascolireaktion vorgenommen.

In der Türkei werden die Tiere in der Regel jedes Jahr mit TÜRK Univers. Anthraxvaccin schutzgeimpft. Die Dosis betraegt für Pferde und Rinder 0,3, für Schafe und Ziegen 0,125 ccm.. Die Impfung erfolgt durch einmalige intradermale Einspritzung.

Durch letale Dosen getötete Versuchstiere wiesen sowohl bei der bakteriologischen Untersuchung wie auch durch Praecipitation Milzbrand auf.

Wir haben dann 2 Pferde, 1 Maultier, 1 Fohlen, 1 Kalb, 3 Schafe, 5 Ziegen, 4 Kaninchen und 4 Meerschweinchen mit optimalen und maximalen Dosen intrakutan geimpft. Vom 2. bis zum 15. Tage nach der Einspritzung haben wir Hautstücke in der Nahe der Impfstelle und an einer anderen, von ihr entfernten Körperstelle abgenommen.

Ausserdem wurden 1 Maultier, 1 Kalb, 1 Fohlen, 2 Schafe und 2 Ziegen doppelterweise, d. h. erst mit einer Dosis intrakutan, 12 Tage spaeter mit der doppelten Dosis subkutan geimpft und in aehnlicher Weise auf Praecipitinogen untersucht. Saemtliche Proben haben negative Resultate ergeben, in keinem Falle haben wir Praecipitation beobachtet.

Die Extrakte wurden durch Kaltauszugsverfahren hergestellt und die Praecipitationen mittels praecipitierender Sera von Mödling bei Wien, Etlik (Ankara), Pendik (Istanbul) gemacht. Zur Kontrolle wurde normales Pferdeserum gebraucht.

Die Ergebnisse unserer Versuche bestaetigen die anderen Resultate. Wir möchten daher betonen, dass in den Haeuten der mit TÜRK Univers. Anthraxvaccin schutzgeimpften Tiere kein Praecipitinogen sich bildet.

Literatür

- 1— **Francke, Standfuss, Schnauder und Müssemeier:**— Archiv für wiss. und prakt. Tierheilkunde. Band 51, Heft 5, S.530-551. 1924
- 2— **Bierbaum und Krause:**— Archiv für wiss. u. prakt. Tierheilkunde Bd. 52, Heft 6, S. 572-575. 1925
- 3— **Reinstorf:**— Archiv für wiss. u. prakt. Tierheilkunde. Bd. 52 H. 6, S. 576-577. 1925
- 4— **Francke und Standfuss:**— Tieraerztliche Rundschau. Nr. 51. 1926.
- 5— **Bongert J.:**— Bakteriologische Diagnostik. 7 Auf. Berlin 1927
- 6— **Schern.k.:**— Zentralbl. f. Bakt. 1. Orig. Bd. 108, S. 369-370 1928
- 7— **Pfeiler W.:**— Tierheilkunde und Tierzucht. v. Stang und Wirth Bd. 8, S. 301-205. 1930
- 8— **Standfuss und Pohl:**— Archif f. wiss u. prakt. Tierheilkunde. Bd. 62, H. 2, S. 178-197, 1930.
- 9— **Ch. Troger:**— Zeitschrift für Immunitaetsforschung. Bd. 76, H. 3/4, 1932
- 10— **M. Raif:**— Türk Baytarlar cemiyeti mecmuası, sayı 9, 15/10/932

ZARARSIZ BİR RUAM VAK'ASI ÜZERİNDE MÜŞAHEDE VE TETKİK

By. Bak Ser. Aşı Evi

Şef
Süreyya Tahsin

Laboratuvar Şefi
M. Sadık

Laboratuvar Şefi
A. Refik

Memleketimizde ruamın intişar derecesi hepimizce malûmdur. Bu hastalığın seriri tezahüratını gösterenleri öldürmektir. Fakat bu şekil mücadele hastalığın ortadan kalkması için tabiatile kâfi olamıyor, ve olamazda, diğer taraftan ruamlı ve salim olanları ayırmağa yarayan bugünkü vasıtalar memleketimizin ihtiyacına cevap veren şeyler değildir.

Mesela: malleinasyon yahut serodiyagnostikler gibi elimizdeki teşhis vasıtaları sadece bir mevzuu ruamlı olup olmadığını bildiriyorlar. Halbuki ruamlı olanların zararlımı, yoksa zararsızmı olduklarını ayırt ettirmeyorlar. Bu yüzden mallein yahut serodiyagnostiklere istinat ederek memleketimizde sistematik bir araştırma yapıldığını kabul etsek neticede müspet çıkanları öldürmek iktisadi vaziyetimizle kabili telif değildir. Çünkü memleketimiz hayvanatının belki yarısından fazlasında bu kabil teşhis vasıtalarının müspet çıkacağında şüphemiz yoktur. Ve bu müspetlerin içinde de hiç şüphesiz bir kısmı zararlıdır. Fakat bir kısımda vardırki zararsızdır. O halde zararlı ve zararsız ruamı ayırt etmek için neden istifade edebiliriz? ve bize bu hususda hangi vasıtalar rehberlik edebilir.

İşte bu ayırdı yapmak için bugün hayvan sağlık zabitemize giren ve büyük bir merak ve alaka uyandıran hararet derecelerindeki ihtizaz farkları ile kısa zamanda tekrar edilecek mallein tatbikatında alınacak neticelerin şiddet veya aynı oluşu, yahutta tenakusa doğru gidişi gibi hususat işaret edilmektedir.

Zararlı ve zararsız ruam vaziyetini kontrol ve hemde devamlı derece alma halinde ne gibi ihtizaz elde edildiğini ve böylece hali tabiiye nazaran ne miktar ihtizazın zararlı yani sirayet tehlikesini mucip hastalığa ait olduğunu tetkik etmek üzere müessesede bulunan bir beygiri bu etüde başlangıç olmak üzere tahsis ettik.

Müesseseye gelen stajiyer baytar zabitanına mikrobi hastalıklar üzerinde verilmekte olan derslerin en ufak teferüatına kadar tatbikatı da yaptırılması esas ittihaz edildiğinden taktim etmiş olduğumuz bu muhturadaki mevzuumuz da mallein üzerinde tatbikat yaptırmaya yarayordu Zahiren temamlı hali sıhhatte bulunan ve kendisinden iş hususunda da istifade edilen bu hayvan on senedenberi mallein ameliyelerine muntazaman müspet cevap veriyordu.

21/5/933 tarihinde müessesede mevcut umum tek tırnaklı hayvanlara yapılan mallein tatbikatında oftalmik şekilde yine müspet netice veren bu hayvanı tam bir intizam dahilinde müşahedeye koyarak sabah, akşam su ve yemden evvel hararet derecelerini tespit ettik. Bir ay zarfındaki dereceler grafikte görüldüğü üzere çıktı. Yani bu mevzuun hararet derecesi umumiyetle 37,6-38 arasında bir inhina çizmiş ve birbirinden 10 gün fasıla ile iki defa 38,2 gibi cüz'î bir ihtizaz göstermişti. Bunun üzerine yine bir demonstrasyon gayesile bu hayvandan kan alındıktan sonra tahtelcilt mallein yapıldı. Bunun tevhit ettiği reaksiyon da aşağıda işaret edildiği gibi çıktı. Bu sıralarda serumu ile çalışılarak yapılan seroreaksiyonlar ise hem oftalmik ve hemde tahtelcilt mallein neticelerini tekzip ediyordu. Mükerreren yapılan bu reaksiyonlarda ruamı hatırlatacak tras bir şüphenin dahi kaydedilemiyişi karşısında malleinoreaksiyonlarla seroreaksiyonların birbirine zıt olan neticelerini kontrol ve aynı zamanda etüdümüze devam etmek üzere hayvan mihaniki bir surette feda edildi.

Otopsi büyük bir itina ile yapıldı. Ciğerler üzerinde adedi beşi geçmeyen mütekellis küçük edrandan başka vazih bir şey görülemedi Gerek bunlar, gerekse ukedatı kasabiye ve

diğer muhtelif lenfa ukdeleri ve aza ayrı ayrı, usulüne tevfikan, alınarak laboratuvarıda iyice ezilip sulandırıldıktan son-beherinden dörder erkek kobaya dahili periton ve tahtelcilt tariklerle bol miktarda telkiyat yapıldı. Bu telkiyattan sonra iki ay gibi bir zaman geçtiği halde kobayların hiç birinde müspet bir nitice kaydedilmedi. Hepsi salim kalmışlardı.

Şimdi bu müşahedenin bir hayvan üzerinde olması yapacağımız konklüzyona umumî bir mana ifade ettirmesine tabiatile müsaade etmez. Fakat etraflı bir suretle en ince noktalarına kadar tetkik edilmiş bir müşahede olduğu için bu hususta çalışan ve entere duyan, arkadaşlarımıza bildir-meği faydalı gördük. Bu gibi mevzular üzerinde tetkikat yapan ve netice alan arkadaşlarımızın müşahedelerini ve rasgeldikleri literatür varsa bunları neşretmek suretile çalışmamıza yardım etmelerini dileriz.

A) Oftalmik ve tahtelcilt mallein tatbikatına müspet cevap veren, fakat bir aylık hararet derecesinde bu kabil cüz'î ihtizaz gösteren bu mevzuun otopsisinde mütedarik marazi olabilecek mevadla yapılan tecrübe telkihlerinin menfi çıkması dolayısıyla. . . . Bu ayarda ihtizazlar zararlı ruamı hatırlatacak bir kıymette değildir.

B) Ekseriya konkordan neticeler veren malleinoreaksiyonlarla seroreaksiyonların bu müşahedede birbirlerine zıt kalışı mümkün olan nadir bir vak'a halinde telakki edilebilirse de fırsat düşdükçe bu vaziyeti kontrol etmenin ve bu itibarla ruam noktai nazarından müşahedeye alınan hayvanlarda yapılacak muameleler hakkında kat'î karar vermezden evvel mallein teşhislerine serolojik muayenelerin de terfikiinin doğru olacağı zannını vermektedir.

yumurtanın vitellüsü hiç bir taazzuv göstermez. Kavkaa ile kendisi arasında bir boşluk vardır. 48 saat sonra yumurtanın cevfi dolar. Tebeyyüzden dokuz gün sonra yumurtaların kâfesinde rüşeymat vardır. Yumurtaların bir kutbunda bir mantar veyahut bir tıpa vardır. İşte üsarenin te'siriyle bu kısım yumuşar ve yumurtalar boşalırlar. Yâni rüşeym meydana çıkar. Boş yumurtalarda bu görülmez.

Neşvünemalarının mihmandarı mutavassıta ihtiyacı yoktur. Yâni hicretsizdirler. Fakat tenasüh geçirirler. (Bir devri sürfevî). Bu devir meai galizde murur eder. Feresiyenin kalın bağırsaklarında bazan bütün em'ada fakat bilhassa kolonu galizin inhinai hicabı hacizinde yaşarlar. Bu son mahali iskânı (Colin) tesbit etmiştir.

Yumurtlama fili meai galizin nihayetini geçtikten sonra vaki olmağa başlar.

Mülekkah dişilerin rahimleri yumurta ile dolunca gışayı muhatii şercin kıvrımları arasında bilhassa gece- kuyruğunu dışarı çıkarır. Toplu olarak haricine brakır. (Şercin muhitine ve ican nahiyesine) yapışkan bir madde halinde ve iplikler gibi gözle görülür. Bu ipliğin rengi sincabımtırak sarıdır. Yumurtaları haricineki zülalî madde birbirine yapışmalarını mucip olur.

Tevlidi maraz rolü : Dai oksyur (Oxyurose)

Te'siri semmileri olmamasına rağmen (Cadiot) bu tüfeylâtı hamil hayvan anemi, kaşeksi ve zafiyeti umumiyeye sürüklenebilir diyor.

(Yost) hafif bir nezlei meai yapabilir diyor. (Cadéac) bunlardan hiç bahsetmiyor.

(Friedberger) iki sene bir kısırağın muzlim bir marazı meai tüfeylî izhar ettiğini ve tedaviye aldığı dokuz gün zarfında her sabah 10-15 oksiyürden mürekkep bir paketin harice düştüğünü ve hayvanın hastalığının zail olduğunu, gaitasının dışı çok yapışkan bir madde ile örtülü bulunduğunu ve gaitanın içinde bu maddeden mevcut olmadığını beyan ediyor.

1917 de (Raillet) müelliflerin kısmı azamının zarar olduklarını beyan eylemelerine rağmen oksiyürü hamil hayvanatta bir çok etibbayı baytariyenin zafiyet, hatta kaşeksi müşahedelerini tebliğ etmiştir.

Şu izahata nazaran oksiyurler zafiyet husule getirmektedirler, fakat bunun mihanikiyeti malûm olmamaktadır. Bu hususta bir literatüre tesadûf edemedik. Ancak tahrişle em'ada bir nezle tevlit suretiyle teşevvüşatı hazmiye ve binnetice gıdadan istifade edemiyen hayvan zafiyete düçar olabilir.

Buna diğer bir sebep daha vardır ki işte arz ediyorum :

Oksiyürler gışayı muhatii meadan dışarı braktıkları yumurtaların şerç civarına yapışmasından dolayı şedit bir hake husule gelir. Oksiyürler yumurtlama zamanı olan faaliyet devrelerinde gışayı muhatiye kemirirler. Meai müstaimin ısırılmasından mütevellit az çok şedit bir kaşıntıdan ibarettir. Müderis İsmail Hakkı beyin bir makalesine nazaran şerç civarında muannit afatı cildiye tesadûf edilmemiştir.

Fransada oksiyürlü beygirlere yüzde beş nispetinde tesadûf edilmiştir.

Bizde kliniğe iki senede ancak üç mevzu gelmiştir. (G. Marotel) nazaran oksiyürlerin yumurtalarının tavazzuundan müteşekkil tahriş edilen nahiye sızıntılı bir iltihabı edimme husule gelir. Böyle halde (cildî dai oksiyür-Oksiyurose cutanée) denir. Gayrı kabili tahammül bir hake meydana gelmiş olur.

Araz :

Hayvanlar ahırda hakikî bir intibah buhranı içerisinde bulunurlar.

Kuyruğunu boksun civarına sürterler. Bu uzvun kaidesinin kılları sukut eder telâtım (katlanma) ve kılların kabarması görülür. Faidesiz mesaii tagavvutiye yaparlar. Yumurtlamasının ilk gününde ican nahiyesinde ökseye müşabih sincabımtırak sarı veya beyazımtırak yapışkan madde görülür. Tet-ricen bu renk esmerleşir, rüşeym teşekkül ettiği zaman kurur ve toz olup dağılırlar. Yere düşerler, gaitaya karışırlar.

(gaitadan maksat yerdeki gübredir). Bazan zafiyet iştihatsızlık, nadiren nezlel meai görülür.

Teşhis:

Ârâza nazaran tebeyyün eder. Gışayi muhatii meai müstakim itikâlât gösterir. Şercin hafatında yumurtalardan mürekkep ve mütevellit kabukların mikroskopta muayenesi mes'eleyi halleder. Muayene için biraz su ile yumşatıp lam lamel arasına koymak kâfidir. Kaidei zenebteki manzaraya bakılınca gal ile de karıştırılabilir. gerek muayenei mikroskobiyede kabukların muayenesiyle oksiyür yumurtalarından başka bir şey görülmemesi ve gerek kuyruğu kaldırıncı bu nematotların bazen zuhuru teşhisi temin eder.

Mevadî gaitanın muayenesiyle oksiyürlerin yumurtası görülmez ve gaita teşhise yardım etmez. Ekseriya hiç tesadüf olunmaz, nadiren kazara em'anın içine yumurtalanmış birkaç yumurta olabilir. Yahut yine müstesna olarak gaita şercin hafatından çıkarken yumurta almış olabilir. Binaenaleyh şercin muhiti kazınmalı, kabuklar bir miktar mevadî gaitaya sürülmemeli malûm usullerle muayene edilmeli. Ve yahut mikroskop yoksa %524 formalin içinde göndermeli. Rüşeymat su derununda çabukça helâk olmaktadır.

Biz klinikte mevadî gaitada oksiyür yumurtalarını hiç görmedik.

Tedavi : dahilî tedavi, umumî bahiste arzedilmiştir. Meselâ timol bilhassa tavsiye olunur.

Hasseten ayrı ca40-50 gram (Absinthe en poudre) gıda içinde veya menku derununda tavsiye olunur.

Fakat evvelâ sukbei şerciye etrafına (hafatına ve dahiline) merhemi zeybak tılası veya zeytinyağı ile, sirkeli su ile ihtikan yapmak suretiyle tüfeylâtın meai müstakime doğru gitmesini te'min etmek ve badehu taridi didan edviye vermek lâzımdır. Sabunlu lavmanlar da muvafıktır. 50 santigram

sublimenin $\frac{1}{1000}$ nisbetindeki mahlûlünün lavman yapılmasını (Cadiot) tavsiye ediyor.

Bir müzadı didan ihtikan formülü:

Poudre de fouger mâle	100,g
Savon	50,g
Sel marin	200,g
Eau	2, litres

Lavman yapılacaktır.

Didanı şibih haytiyeden Nematodes: İstronjiline familyasına mensup olan Istrongl-isklorostom lar Strongle-Sclérostomes

Envai: 1 Dişsiz ısklorostom-Sclerostomum edendatum de Siecher almancası Strongylus edendatus Yunancası:

Erkek 13-26 milimetro Dişi 33-36 milimetrodur. Mahfazai femmiye dişsizdir. Yumurtası 65-88 mikrondur. Sürfesi: 0,55-0,88 milimetredir. Vucudu nihayeti zenebiyenin hemen üçte bir uzunluğundadır. Vücudun kalınlığı azdır.

II İki dişli sklorostom— Sclerostomum bidentatum ve yahut Vulgaris de loosa olup Yunancası Strongylus Vulgaris dir.

Erkek 14-16 milimetre dişi 23-24 milimetredir. Gri esmerdir. Mahfazai femmiyenin iki dişi vardır. Yumurtası 70-80 mikrondur. Sürfesi 0,7 milimetre kısmı kuddamisi daha fazla yuvarlak nihayeti halfiyesi bir iplik inde zenebe doğru incedir. Bu incelen kıt'a hemen vücudun nısfını teşkil eder. Em'asının muhitinde ekseriyetle 32 adet büyük hücerat vardır ki bunlar muzaaf bir sıra üzerinde ve mozayık vari dizilmişlerdir. Tam 18 inci hucrei meaiye hizasında tenasül azası bulunur.

III Dört dişli sklorostom. Sclerostomum Quadredeutum de Stiecher ve yahut Strogylus equinus de O.F Müller.

Erkek 35 milimetre, dişi 45-47 milimetredir. En büyük sklorostomdur. Mahfazai femmiyede sivri dört dişi vardır.

Süfresinin diğer nevilerden farkı vücudunun kı'tai zenebiyeye nazaran az olması ve nihayeti kuddamiyenin hafif mahrutî şekilde hıtam bulmasıdır.

Tevlit ettikleri emraz neşvünemalarının bilinmesine mutevakkıftır.

Neşvünema: Yazın yumurtalar mevadı gaitada sür'atle inficar ederler. Birinci günden rüşeymat teşekkül etmişlerdir. Ruşeymatın hareketi mikroskopta kavkaa içinde mükemmel görülmektedir. Yılanvarî bir hareketle mütemadiyen kıvrandıkları ve bu hareketle kavkaalarının parçalandığını mikroskopta bizzat gördüm. Birkaç gün sonra sürfeye münkalip olarak tulleri tezayüt eder.

1 Milimetreye yakın tule malik olurlar. Temmüzda bir sandık içinde muhafaza edilen mülevves mevadı gaita martta muayene edildiğinde uzun kuyruklu sürfelerin gayrı müteharrik olarak haleti hafiyede bulunduğu görülmüştür. Nüsül derisi arasında haylı boş mesafe vardır.

İki üç ayda serbest hayata vasıl olurlar. Nüsülden sonra mekûlât ve meşrubat vasıtasıyla mihmandarı mutavassıta hacet kalmadan feresiyenin enbubei hazmiyesine dahil olurlar. Yeşil ot, bataklık çayırlar sular vasıtasıyla sürfelerin tabii vasatı gaita olduğu için at gübresi kullanılan tarla ve mer'alar ve mülevves yataklıklar vesilei intan olurlar. Sinekler de bu uğurda azamî vazife görürler. Demekki intan için her şey müsaittir. Sürfeler em'ai rakika hizasından cümlei veridiye veya lenfaviyeye girerler. Cereyanı dem veridi bap, kebet, veridi ecvef, sağ kalp, şiryani rievi, rie, sol kalp, ebhere sürükler ve cümlei veaiye ile bütün uzviyete dağılırlar. İki dişli (vulgaris) sklorostom sürfesi hususî olarak bilhassa ayrıca bildirileceği veçhile şerayini kebirei masarıkiyenin sağ cez'ine tesebbüt ederler ve ağızlarile emmeğe başlarlar. Orada beş ay kalırlar ve beslenirler, büyürler 7-10 milimetre olurlar. Sonra terkederler. Şiryanda kühülete vasıl olmazlar. Kan bunları kolon ve avere sürükler. (Esasen masarikanın bu kısım azaya mahsus şubatında bulunmakta idiler.) Aver ve

kolonun gışayi muhatisi tahtında bir ay kalırlar. Ve burada her strongul (vulgaris) sürfesi bir nohut veya bir fındık cesa-metinde bir huraç teşkil ederler. Bir zaman gelir ki bu nematotlar ukeydatın cidarını delerek averin cevfine düşerler oruda kâhil olurlar. Binaenaleyh sürfeler dahili vea, kâhilller dahili averdirler.

Hülâsa: altı ay kışı kanda, Nisan ve Mayısta huraçlar içinde Hazirandan itibaren averin cevfine geçerler ve kâhil halde her zaman averde görülürler. Halbuki dişsiz sklorostomların sürfeleri bilhassa ahşada bulunurlar. (Kebet, hüsy, gılafi husye, perituvan tahtında).

Perituvan tahtındakiler onun sufeyhası arasına tırmanır-lar, sonra cidarı meaiyi geçerek bir ay kadar tahtı mısı kalırlar. Vulgarisle kabili mukayese ukeydat teşkil ederler. Ve kâhil halinde avere geçmiş bulunurlar.

Dört dişli sklorostom sürfeleri ise dahili veai değildir. Dahili huşvidir. (Kebet, rie, pankreas). Kâhil halinde feresiye-nin averinde yaşarlar.

Bu üç nevi isklorostomun tarzı hayat ve devri tekâmül-leri malûm olduktan sonra tevlit ettikleri (sklorostom hasta-lığı. Strongilidose-Sclostomyasis) ni her nevide ayrı ayrı mü-talâa edelim.

Tevlidi maraz.

1— Istronjilüs vulğaris (Bidentatum) un rolü:

Sürfe ve kâhil halinde tehlikelidir.

A— **Kâhil halinde:** Dört te'sir yaparlar.

Mihanikî, telkihî, gasıbî, semmî.

1— Mihaniki:

Sıcak otopsilerde aver cideranına kuvvetle ağızlariyle ya-pışmış görünürler. Oradan zuzenep bir şekilde femmin içine girmiş olur.

1929 Hanovr alî baytar mektebi hıfzıssıhha enstitüsünde müdür doktor profesör Miessner ve doktor R. Wetzeli in

sklorostomların mihanikî rolleri üzerinde uzun tetkikatı neticesini arz ediyorum. (hulâsatan)

1— Gerek vulgaris ve gerek ekinus ve edentatus gışayı muhatının bir parçasını emerek ve mahfazi femmiyelerinin içine çekerek bağırsak gışayı muhatısında yapışmağa muvafak olurlar.

2— Tacın haricî yaprakları didanın gışayı muhatide yapışmalarına hizmet etmeyip gışayı muhatiden ayrıldığı zaman didana mevaddı hazımanın mahfazai femmiyeye duhullerini te'min vazifesiyle mükellef olmaları muhtemeldir.

3— Bu tufeylâtın uzun müddet tek bir mahalde yapışık kaldıkları nescî tetkikat neticesi görülen müteaddit fibropilastların mevcudiyetinden anlaşılmıştır.

4— Didanın gışayı muhati de yapışmaları menfi harekâtla bağırsaklardan uzaklaşmalarına mâni olduğu gibi beslenmelerini de te'min etmiş olur.

5— Mahfazai femmiyede emilmiş olan gışayı muhati parçasının tabakai guddeviyelerinin ifrazatiyle parçalanmıştır. Gışayı muhatii hücre bakayası ve damarcıkların açılmalarıyla serbest kalan kan küreyvatı gıda vazifesini ifa ederler. (Tebliğ tarihi. 25-mart-1929)

Bu beş maddelik neticei kat'îye nazaran sklorostomların her üç nev'inin de gışayı muhatiye emdikleri ve bir vantus gibi çektikleri ve em'aya yapışıp kaldıkları tahakkuk ediyor.

Daha evvelce 1908 de Vallilo bunların bulunduğu yerlerde mevziî bir iltihap olduğunu ve bu yapıştıkları noktanın sathındaki guddelerin kaybolduklarını nescî tetkikatla ispat etti. Yalnız adelei muhatiyeinin de delindiğini bildirdi. Yine mültehip noktanın hücrevî irtişahını polinüklüer, eozinofil, lökositlerin hasıl ettikleri bildirilmiştir.

1908 de Hummel yaptığı maktalarda S. vulgarisin yapıştığı noktadaki guddelerin muhakkak surette kaybolduklarının ve mahfazai femmiyelerine çekilmiş olan düğme şeklindeki nescin tahtı muhatî nesci munzamdan ibaret olduğunu ifade etti.

1927 de Höppli bu guddelerin epitelyümünün artık mahvolduğunu iddia etti. Mahfazai femmiyenin kaidesinde epitel bakayası ve müteaddit kümeler buldu.

Binaenaleyh yapılan mesailerde bunu göstermekle son 1920 mesaisi bu kadim isbatları tastik etmektedir. Bu suretle onlar epitelyaî kısımda yüzlerce ısırik hasıl ederler.

Telkihî: Bu ısıriklar em'a mikropolarının kana karışmasına menfez olurlar.

Semmî: Semmî ifrazat ve ifrazları ile bir müzmin zehirlenme hasıl ederler. Zehirlerinin ismini bulamadım. Fakat bir Hématoxinedir. Bu zehirleri beygir serumlarını piresipite eder. (Beygir kanının küreyvatı hamrasını eritmek hassasına mâliktir.) Böylece bir nevi fakrüddem hasıl olur. Diğer taraftan sar'avî veya güzazî hadisatı asabiye devvar, felci halefi de hasıl olur.

Gasibî: Nihayet onların esmer kırmızımtrak rengi kan emme hassalarını isbat eder. Bu da fakrüddemin bir başka sebebidir. Bu dört türlü te'sirle meaî istringuller bir hastalık tevlit ederler ki fakrüddemle müterafık müzmin iltihabı em'a arazı husule getirirler.

B— (Isklorostom vulgaris) sürfe halinde; Kâhillerden daha tehlikelidir.

Tesirleri iki türlüdür.

1(— Anevrisim: Anévrysmes

2(— Kâzip edran (Tubercules)

1(—**Anevrismler:** Sürfeler şiryanın dahilî satıhlarına ağızları ile yapışarak mevziî bir iltihap husule getirirler. Andotelilerin mevziî tegayyüratı orada fibrinî alâkat teşekkülünü davet eder. Bu alaka yavaş yavaş büyür. O dereceki yekdiğerine mücavir bir kaç sürfe olduğu zaman bunlar yekdiğerleriyle temas edip yekvücut manzara alırlar. Bu suretle az çok veanın deliği tıkanacak dereceye gelir.

Bu müteşekkil alâka bir Thrombusdur. İnsidat ise Thrombosedir. Maniî fevkinde tıkalı olan veada cereyanı dem işkâl edilmiş olduğundan tazyiki şiryanî artar ve bu suretle şiryan

tetricî surette tevessüe makar olur. İşte tufeylî anevrism böyle hasıl olur.

Bu anevrismlerin bazan her tarafında görüldüğü vakidir. Bu zaman umumî ve şıryanî ıstrongl hastalığı namını alır. (Tabii otopsilerde görülür.) Fakat bu anevrismler asıl epheri halfinin cuzuunda bulunur -Bilhassa şıryanı mesarikii kebirin sağ cezinde- Çünkü burası bu didanın hemen makarrı sayılır. Yâni şıryanı dekkaiî averiî kolonî bu yüzden sancı şıryanı namını almıştır. Şıryanı masarikai kebirin anevrismi bir miğze-lüşşekil tevessü manzarasını arz eder. Şiddetine göre muhtelif cesamet gösterir. Maktaı yapılırsa onun cıdarının 3.5 milimetre kalınlıkta kilsî tasallübata düşer olduğu görülür. Dahili hemen tamamen hubeybii fibrinî alaka ile doludur. Bunların ortasında 10, 20, 30, kırmızı sürfe görülür ki 5-15 milimetre uzunluğundadır.

Anevrismlerin intaç ettikleri hadiseler müteaddittir:

I— (Veanın temezzuku:— Nezfi dahilii peritoni ve anî ölüm). Fakat bu nadirdir. Şiddetli sancılar esnasında vaki sukutlarda husul bulabilir.

II— Ekseriya alâka inkısama uğrar. cereyanı dem bunu te'min eder.

Binaenaleyh bir parçası kopar seyre başlar. Kendisinin geçmesine mâni olacak bir küçük şıryana rasgelineye kadar sürüklenmeğe devam eder işte vea böyle insidat eder. Bu hale de (Anboli-Embolie) derler. Buna tekabul eden ırvei meaiye (İschémie) (*) düşer olur. ve harekâtî müstediriyesi azalır. Halbuki mücavir bulunanların harekâtî teza-yüt etmiştir. Amboliler bu noktai nazardan teğallüf em'ayı, volvülüsü, ihtikamı hatta temezzuku (anemiye düşer olan kısmı meaide tehammuratı gaziye dolayısıyle) mucip olurlar. Bütün bu hadiseler şiddetli sancılarla izhar edilirler ki buna Thrombo-embolique denir. Çok defa mühliktir. Beynelâvam (Fransızca kitaplarda - Tranchées rouges) Türkiyede kızıl sancı derler.

(*) İschémie burada mevzii fakrüd dem manasındadır. Esasen aksülamel suretiyle fakrüd demin husulünü mucip olan vekayide müstemeldir,

III— Anevristm şıryanı hüsyevide olduğu zaman bir (Orchite) hasıl eder. Şıryanı harkafi de olduğu zaman müvecca mütekattı topallıklar husule gelir. Mesdud olan şıryan bir kuvvet sarfına mühtaç olduğu zaman ihtiyacı olan kanı uzva geçirmemek sebebinden mütevellittir. Biraz istirahattan sonra soukda zail olur.

2— Kâzip tufeylî edran: Sklorostom vulgaris sürfeleri cihazı devranide seyri esnasında kebedî ve rievî ev'iyei şariyelerden geçmek mecburiyetindedirler. Bu ev'iyei şariyeler sürfelere nazaran daha dar olduklarından sürfelerin bir kısmını tevkif ederler.

Şayet bu sürfeler turuku lenfaviyeye girmişler ise ukadatı masarikıyelerde tevekkufa uğrarlar. Binaenaleyh kaldıkları yerlerde ankiste olurlar. Bu kist uzviyetin müdafaa çemberi mahiyetinde teşekkül eder. Bu veçhile bir iki milimetroluk ukeydatı tufeyliye hasıl ederler ki bu ukadat bilahere cüb-nî ve kilsî olurlar. Otopsilerde bu rievî, kebedî edranın(ukeydatın)ruamî edrandan tefriki lâzımdır. Evvelcede arzettiğimiz gibi mademki nematot rüşeymatı bu ukeydatın merkezlerinde bulunuyorlar böylece tefrik kabildir. Bundan başka tufeylî edran eozinofil lokositlerle muhat olup kolaylıkla yerinden çıkarılır. Halbuki ruam edranı daha ziyade nötrofildir ve muhitine multesiktir.

Sklorostom vulgarisin tevlit eylediği Marazın arazi:

Yukarda zikredilen muhtelif hadiseler arazdan ibarettirler. Hülasa edelim:

A— Meaî şeklinde: tufeylî iltihabı em'a arazi muhatî müdemmem müzmin diyare, müterakki zafiyet, anemi, kaşeksi bazen 3-4 ayda ölüm gışayı muhatîi meainin teharrüşü bilhassa didan hasılâtı semmiyesinin imtisası saravî veya güzazî hadisat, devyar ve felci halfi tevellüt eder.

B— Şıryanî şeklinde: Mükerrer ihtikanı em'a sancıları bu ihtikan sancısı her alakanın koptuğu zamana tesadüf eder. Müttekatti topallık iltihabı hüsye ilaahiri. . . .

AEATI:

1— Ukedatı masarıkiyenin iltihabı ile müterafık iltihabı meai tufeylî nişanatı.

2— 1 milimetre kutrunda kurtların ısırmalarından mütevellit olarak averin cidarında layuat cerhalar.

3— Tufeylî anevrizmin husulü.

4— Tahtı muhatı ukeydatı maaiyenin mevcudiyeti. Bunlar fazla olarak kıyh ile dolu olup ortasında gayrı müttekâmil bir tufeyl [10-15 milimetrelik] bulunur Eğer ukeydede merkezî bir fetha varsa tufeyl dışarı çıkmıştır.

5— Rievî ve kebedî ukeydat [edranı kâzibei tufeyliye]

Yalnız meai afatın ayrıca hülâsası: [mahtut jelâtinî ozima, gayrı müttekellis ukeydat, müttekellis ukeydat. [karahat. nedebat tır.]

Teşhisi maraz [kablelmürt]

Zafiyet ve müzmin diyare ile müterakki fakrüdde ve mükerrer sancıların müşareketi Sclérostomyasis şüphesi doğurmalıdır. Bu şüphe mevadî gaitanın mikroskopla muayenesinde katiyetle tebeyyün eder. Şu şartlaki umumiyetle mebzul yumurtaya tesadüf edilsin. Nadiren mevadî gaitanın gözle muayenesinde kâhil didanlarında bulunduğu vakidir. Afet diğer fakrüdde-lerden tefrik edilmelidir. Bilhassa intanî fakrüdde-nden. [İntanî fakrüdde-minin seyri batidir.] Eğer maayi müstakime bir Exploration yapıldı kol tufeylât ile bazen mestur çıkar.

BadeImürt: Otopside maayı galizde ve anevrizimde didanları ve ukeydatı saireyi bulmak suretiyle mümkündür. Şıryanda kışın fakat averde bütün sene tesadüf olunur.

İnzarı Maraz:

Bilhassa yağmurlu senelerde ve ratıp muhitlerde yaşayan

ve binnetice pek çok yumurta almış olan hayvanlarda afet % 25 ölümü intaç eder. Bu ölüm nisbeti kırdıya yaşayan hayvanata, taylara aittir. Bu zıya zafiyeti ve mukavemetsizliği husule getirmek suretiyle vaki olmaktadır. Tevliit ettiği bazı eşkâl itibarile esasen vahim bir netice husule gelmektedir. Bu eşkâlden gayri tali tesirâtı vehamet göstermektedir.

2— Stronjilüs ekinus (Quadridentatum) un rolü:

Vülgaris gibi feresiyenin averinde yaşarlar, şöylece ondan ayrılırlar:

A— Bir misli daha uzunluğu ile,

B— Mahfazai femmiyesinde 4 dişi ile,

C— Sürfelerinin dahili veaî olmayıp dahili huşvî [kebet rie, pankreas] olmasıyle. Binaenaleyh anevrizim ve amboliler yapmağa muktedir değildirler.

Hâli kühulette vülgaris gibi bir meai isklerostom hastalığı hasıl ederler. Sürfeler ise bazen bir müdemmem mısıli kist ile müterafık bir pankreatit intaç edebilirler.

Sureti tesirlerine âraz, teşhis diğerlerinin aynıdır. Bu sklerostom Türkiyede hiç görülüyor Avrupada vülgaris ile birlikte bulundukları bildiriliyor.

3 — STRONJİLÜS EDENDATÜS (dişsiz) in rolü:

Feresiyenin averinde yaşarlar. Sürfeleri tahtı mısıli ukaydat yaparlar. Halbuki vülgaris tahtı muhatidir. Umumiyetle gayrı muzur görünen bu dişsiz sklerostom bazen mühlik bir peritonit tevliit edebilirler ve buna mahsus sancılar gösterirler.

(Hayvanat hasıralarına bakar ve her adımda tarafı halfî eymeni kemirir ve ısırırlar) otopsi bir netha ve agşiyei kâzibelerden başka kırmızımtırak peritonî lekeler gösterir (1 — 5 santimetro genişliğinde.) Bunların her biri müdemmem mısıli bir ukeydeye tekabül eder. Kriptorşit beygirlerde beygirin husyesinde bundan bulunabilir. (Zatül husyeî hafiyye: Criptorchite) manasınadır.

Müşahadatımız:

1— Yaptığımız 124 beygir ve ester gaitasının taharrisinde 110 beygir ve esterde isklerostom yumurtasına tesadüf olunmuştur.

Binaenaleyh kliniğe gelen hayvanattan ve şüpheli hayvanattan alınmış olan bu gaitalarda % nisbeti $96,8/100$ tutuyor.

Şu halde ekseriyet tufeyli hamildir. Yumurtadan sklerostom envanı tefrik bizim için müşkül ve gayrı mümkün olduğundan canlı hayvanatta bunların envanı nispetini tutmak mümkün olmadı.

Binaenaleyh nispet umumidir. Yalnız otopsilerden veya taridi didan edviye itası suretile elde ettiğimiz sklerostomların mikroskobik muayenesile bizim hayvanatta (Ekinüs, Arme, Dört dişli) denilen sklerostuma hiç tesadüf etmedik. Hep gördüklerimiz dişsiz yâni vülgaris nevilerini bulduk. Her iki-side mebzûl idi.

İktibas: Dişsiz (Edentatüs) Martin e nazaran Almanyada 50%, Katban a nazaran Macaristanda 70%, dört dişli (ekinüs) Katlan a nazaran Macaristanda $6,6/100$ dir. İki dişli vülgaris Macaristanda yine Katlan a nazaran 83% dir. Umumiyetle vülgaris en mebzûl, dört dişli en nadiren tesadüf olunmaktadır.

2— a Bir iltihabı midîi meaf ile zafiyeti umumiyyeden tedavimize gelen: 8/10/929

Piyade 5. alay Baytarı binbaşı İzzet beyin doru kısrağı

Tevellüt

1914

İrtifai

1,45

Şikâyet:

Uzun zamandanberi zayıf, ishâl var, zafiyet ilerliyor, yavrusunun buna sebep olduğu zannediliyor. İştihazsızlıkta devam ediyor. Muayenede vazih bir afeti uzviye bulunamadı. Kan muayenesinde küreyvâti hamra 2,5 milyona tenezzül. eozinofil lökositler mütezayit görüldüğü için gaita muayenesine ihtiyaç hasıl oldu. Bir gram gaitası vasati olarak 52 yumurtayı havi idi. Essence de térébenthine itasından bir istifade hasıl olmadı. Tedavii umumide bahsettiğimiz usul dahilinde tedaviye geçtik. Sulfure de carbon dan başka bir şey yoktu. Perhiz ve müleyyinat ile sülfür dö karbon neticesi itrah edilen-

lerden 76 isklerostom toplamağa muvaffak olduk Fakat son derecede zayıf ve iskeletik hayvan o gece mürt oldu.

Otopside aver ve kolonlardan daha elli kadar bulundu. Bunların bir çoğu gışayı muhatiye mürtekiz idiler. Sulfur de carbon esaslı bir te'sir göstermemişti.

Haricen görülen zafiyeti, kan muayenesinde eozinofil lökositlerin tezayüdü, kan tadadında küreyvâti hamranın tenezzülü ve gaita muayenesinde mebzûl yumurtalarla anlaşıldı Bu hayvan sklerostomlar neticesi kaşeksiye düşer olmuştur.

b— (İltihabı sehaya ve dimağ) ın devri sükûnetini gösteren bir hâl, uyuyor gibi ayakta gayrı müteharrik, gayrı tabii harekât, gürültüye tehdit işaretlerine karşı adeta sağır, fakat fiyevri yoktu. Hadeka mütevessî idi. Adelâtı unkiyede sertlik, resin duruşu meyilli.

Birinci topçu alayından T:2, B:5 doru kadana beygir 888 tırnak No.lu

Sırf bir tesadüf eseri olarak gaitasının muayenesinde bir gramda 47 yumurta. Bunu bulunca zeyti kenepodiyum vermek üzere hayvanı ihzar ve tedaviye başladık. Boksun tahiri dolayısıyla bir kısmını elde edemediğimiz halde 120 isklerostom bulduk. Bir hafta müddetle gıdaî bir tedavi yaptık. Her gün gaita muayenesi yapıldı. Bir tek yumurtaya tesadüf olunmadı. Hayvan bu bir haftayı müteakip tamamen kesbi şifa etmişti. İsklerostomların te'siri semmisinin akıbeti için bu kadana bir misâl idi. Aynı zamanda tedaviden evvel kan muayenesinde eozinofil lökositler mütezayit görüldüğünden tamamen isklerostom hastalığından mütevellit olduğu kanaati hasıl olmuştu.

C— Malûl zabitanın olup nakliyatla meşgul Emin Beyin kır beygiri zatı ve gayrı resmî müşahede hariçte:

Müzmin bazen nezfi bir diyare. Muannit fakat az. Hayvan zayıf. İştihâ mefkut; su bile almıyor. Mevadı gaita muayenesinde aynı tesadüf. Kuvvetli bir tedavi ile iştihâ ve ahvali

umumiye hâli tabiiye geldi. Mebzul sklerostom ve 12 adet Askarit düşürdü.

D – İki ehali hayvanı: birinde 48, birinde 51 vasatı olarak bir gıram gaitada yumurta. Reçeteler verildi netice öğrenilmedi. Bu hayvanlardan birisi teşennücat ve takallüsâtı adaliye iştihasızlık, zafiyetten şikâyetle birisi müzmin iltihabı em'a âraziyle getirilmişlerdi. Bu iki hayvan sahiplerinin gelmediği dolayısıyla miktarı itrah öğrenilemedi. Fakat elyevm her iki araba beygiri piyasada çalışmaktadırlar.

* *

Vikaye:

Umumî vikayede mihmandarı mutavassıtsız didanlara yapılan tetbirlerdir. Bunlarla mülevves erazi ve meraya bakaratı sevk edüp feresiyeyi kuru mıntikalarda bırakmalı ve diğer tedabir harfiyen icra edilmeli. Mamafî bütün yalaklar ve yağmur ve menba sularının su getirdiği çeşmeler dahi muntendir. Mümkün olan şeyleri yapmak ezzemdir.

(Umumî bahsa müracaat)

Tedavi

Dahili veaî sürfelere karşı yapılacak bir şey yoktur. Kan muzadı tufeyllerinin tecrübesi lâzımdır. [émétique, Arseno-benzin, Atoxyl] veyahut tedaviyi bir ay sonra tekrar etmek, fah-tı muhati sürfeler mevcut olması ihtimaline binaen bir iki ay sonra tekrar gaita muayenesi yapılarak hayvanı takip ve tedaviyi ikmal etmek şarttır.

Dahili aver kâhillere karşı: Umumî tedavi bahsinde beyan edilen edviyeden ibarettir. Em'ayı rakikada ilacın im-tisasına mani olmak için müderris İsmail Hakkı bey bir Aré-colin, ve Pilocarpin tavsiye ediyor. En muvafık Huile de chénopode dur. Sonrada Tetrachlorure de carbon geliyor. Üçüncüsünde 100 gramdan fazla olmak üzere Essence de thérébenthine olup bir çok formülleri yazılmıştır diğer ilâçlardan da intihap olmalıdır. Bir literatürü aynen istinsah ediyorum :

Beygır sklerostomiyazisinin yüksek dozla Atoxyl ile tedavisi muayenei hordebiniye ve seririye ile teşhisin ve zinden sonra taylara 30-50 vasat boydakilere 50-80 ve kâhillere 150 gıram tetrachlorure de carbon verilir. Tabii keten tohumu, zamkı arabî veya zeytin yağı içinde meri sondasıyla içirilir. Bundan sonra :

1 gr. Atoxyl' 10 gr. su da hâledilerek verit dahiline zerko-lunur. 8 gün sonra 20 gr. su içerisinde 2 gr. Atoxyl şıngası yapılır. Bu miktar 8 kün sonra bir daha tekrar olunabilir. Eğer beygirler kilsten fakır, ratıp çayırlarda besleniyorlarsa 25-50 gr. suda halledilmiş 1-5 gr. Chlorure de calciume dahili verit zerkolunur. Bu tedavi ahvali umumiyenin seri bir surette selâhını, mortalite miktarının azalmasını ve hatta hastalığın [sklerotosmiyas] tamamen geçmesini mucip olur.

Şu literatüre nazaran kan dahilindeki yani şıryanlarda sürfeleri de bir taraftan nazarı itibare almak ve tedavinin bir anda yapılmasını temin etmek lâzım geliyor. Bu tedavi cez-rî ve esaslı bir tedavidir.

ŞİMALİ AFRIKA PİROPLAZMOZLARI VE KİMYEVİ TEDAVİ

Yzb. Sadettin

İnstitü Pastörde bakteri-
yoloji tahsilinde

Piroplazmozda mücadelenin esası aşı veya premünisyon kaideleri üzerine istinadettiği hakikat ise, bir çok müesseseler tarafından her sene piroplazmozdan ölmek ihtimali olan çok kıymetli hayvanlar için istenilen, gerekse ihmâl neticesi premünize edilmemiş veya müdahale icabettiği esnada virüs-vaccin alabilmek için muktezi şeraiti haiz olmayan bir çok hayvanatta kullanılan kimyevi tedavinin te'siri şifaisi de ondan aşağı değildir.

Şimdiye kadar bir çok mücerripler piroplazmozda kimyevi tedavi tecrübelerini ele alarak bir çok mevaddı kullanmışlar ve bunlardan bazılarını pek ziyade iltizam etmişlerdir. Son zamanlara kadar hakiki piroplazmozlarda hususi olan tripan mavisinden mada diğer tedavi maddeleri şimali afrikada dehşetli telefati mucip ve pek sık tesadüfedilen hematozoerlerden taylerya, babezyella anaplazmalara karşı istimal edilerek gayri müessir oldukları tahakkuk etmiştir. Senelerdenberi Fas islâh ve teksiri hayvanat servisi laboratuvarında hematozoerlere karşı müessir ve hususi bir deva bulmak üzere çalışılmaktadır.

1932 de yeni bir çok sipesyaliteler ve ilâçlar zikrolunmuş isede biz bunların arasından şafi hassları bulunmayan birçoklarını çıkardıktan sonra umumiyetle piroplazmalar ve bilhassa bazı cinsleri için hususi olan bir kaç kimyevi mevaddın pek yüksek kıymetlerine şahid olduk.

Bunlardan birinci sırada piroplazmozda pek müessir bir

deva olan gonakrin = gonacrine -chlorométhylate de diaminoacridine-, İhtargan -Sulfo- ichtiolatedd'argen argent-, ve antimo-
zan -Solution à 6,3 D antimoin m, pyrocatesine, disulfonate de soude- aynı derecede istimâl olunabilirler.

Bizim bütün müşahadatımız ecnebi memleketlerden girmiş holanda, montbeliyar, şarolles, Schwytz saf kan hayvanları üzerinde yapılmıştır.

Asağıdaki tablo 1932 senesinde Casablanca havalisinde yapılan müşahadatı hulâsatan göstermektedir Bundan sonra piroplazmozların her biri ayrı ayrı tetkik edilecektir.

Hastalık	Hastalık adedi	Şifa	Ölüm	Kullanılacak ilâç				
				Antimozan		İhtargan		Gonakrin
				şifa	ölüm	şifa	ölüm	şifa ölüm
Bakar anaplasmosu	3	3	0			1		2
ganamiye « «	1	1	0					1
Hakiki piropasma	1	1	0					1
Bakar babezyellası	15	14	1			1		13 1
ganamiye «	2	2	0					2
Bakar tayleryası	27	19	8					14 7
	49	40	9	5 +	1 -	2 +		33 + 8 -

Hakiki proplazmos

Hematozoer intanlarında piroplazma bijeminyüm Fas hayvanatı arasındada az tesadüf edildiği gibi pek ziyade telefati mucibolmamakla beraber hayvan hekimleri de bu hastalığa karşı çok iyi mücehhezdirler. Hepimizin malûmu olduğu vec-hile vaktinde tatbikedilen tripan mavisini gayet kolaylıkla şifayı te'min ettiği gibi biz diğer bazı mevaddın da te'sirlerini uzun uzadıya mütalâa etmek niyetinde değiliz. Bilhassa 20cg. ufak mikdarlarda istimali Sergent, Lestoquard tarafından tavsiye edilen veya pirobleu -trypanbleu et sel biliaire- şeklinde zerkedilen tripan mavisini daima fevkalâde memnuniyet bahş neticeler vermiştir.

Mamafih bir gramı 200 c.c. su dahilinde istimaledilen pyrobleu hakiki piropazmozlarda tripan mavisine hiç bir rüchaniyet göstermediği gibi, böyle bir gram gibi büyük bir mikdar kullanılarak elde edilen şifayı az bir mikdar tripan mavisile elde etmek kabilidir. Çünkü bir gram pirolö 20cg. kadar tripan mavisine muadildir. Bununla beraber biz tripan mavisinin 20cg. dan aşağı yâni 0,05 ve 0,10 mikdarlarının piroplazmozlara karşı müessir olup olamayacağını araştırmak fırsatını bulamadık.

Gonakrinin piroplazma bijiminiyum üzerindeki te'siri bir çok müellifler bilhassa Farber tarafından mütalâa edilüp te'sirinin tripan mavisine muadil olduğu anlaşılmıştı. Bizde bu müşahedeleri kontrol edebilmek için bir fırsat elde ettik.

Bir inekte 40,2 derece hararet, tebevülü hemoglobin, küreyvatı hanranın tenakusu, kanda çok mikdarda parazitini mevcudiyetile müterafık gayet vahim piroplazmoz intanı seyretmekte iken bu hayvana bir defada ve bir gram gonakrin şırınga edilerek şifa elde edilmiştir. Gonakrin şırıngasının ertesi gününden itibaren hayvan geviş getirmeye, yemini yemeğe başladığı gibi müteakip günlerde de temamilen iyi olmuştur. Mamafih aynı netice tripan mavisile de elde edilmiştir. Bununla beraber biz burada gonakrinin yüksek te'sirine istinaden bilhassa pratisiye için laboratuvar teşhislerine hacet kalmadan tripan mavisine tercihan kullanılabileceği için bu müşahedeyi takdim ediyoruz.

Anaplazmoz-Anaplazmose

1932 senesi zarfında bu hastalık Fasta nispeten az tesadüf edildiği için bizim arzu ettiğimiz bir çok müşahedata müsait olamamıştır.

Bu güne kadar bu hastalığın tedavisinde uzviyetin muka vemet ettiği vekayide yalnız arazi tedavi ile yardım edilebilmişse de nakahetin pek uzun olması ve iktisadi ziyanın pek fazlalığı dolayısıyla hastalık daima vehametini muhafaza etmektedir. Müşahede ettiğimiz iki vak'a bize evvelce de Faber

tarafından bildirilmiş olduğu gibi gonakrinin bakterat proplazmuzundaki te'sirini meydana çıkarmağa müsait olmuştur.

Aynı yerde bulunup kılınikman proplazmoz arazi gösteren iki ineğe teşhisi kat'i için mikroskop muayenesi yapılmadan evvel baytar tarafından birer gram gonakrin şırınga edilmiştir. Ertesi günü yapılan kan muayenelerinde kanın fazla tagayyürü, poikilositos, anisositos, polikromatofili, fazla mikdarda nüveli küreyvat ile beraber herbir küreyve dahilinde bir veya bir kaç adet anaplazmaların mevcudiyeti görülmüştür. Gonakrin şırıngasının ertesi gününden itibaren hayvanda iştiha yerine gelmiş üç gün sonra da kılınikman iyi olmuştur.

Gonakrin bakter anaplazmozlarında pek yüksek şafi bir te'sire mâlik olduğu gibi aşağıdaki vak'alarda da görüleceği üzere ganemiyede de aynı te'sire mâliktir.

Bize iki birinci kânunda ademi iştiha, içtirarın tevekkufu vesaire gibi seririyatca vahim arazi gösteren bir koç getirildi. ağşiyeyi muhatiye sarı, usreti teneffüs ile beraber hayvan daima izticai kassi de duruyor, burun deliklerinde kanlı bir akıntı, kuyruğu ve fahzın iç yüzünü kirleten fena kokulu, seyyal ve siyahımtrak bir ishalin mevcudiyeti, kan rengini kaybetmiş adeta frenk üzümü usaresi renginde, afatı nesciye pek aşikâr, ve anaplazmalar da fazla mikdarda küreyvatin cide-ranında görünüyordı. 3. birinci kânunda 15 cg. gonakrin zerk edildiği esnada dereceyi hararet 41,1 idi. Ertesi günden itibaren koçun ahvali umumiyesi düzelmeğe ve hayvan yem aramağa başlamıştır. 5 birinci kânunda kan frotilerinde nadiren anaplazmalara tesadüf edilmişse de müteakip günlerde temamilen kaybolmuşlardır. Fakrüdüm ve kanın hali ahlisini alması yavaş, yavaş olarak epice sürmüş ve 10 birinci kânunda koç kılınikman iyi olup sürüye salıverilecek bir hale gelmiştir.

Sergent, Lestoquard tarafından anaplazmoz vak'alarında kullanılan ihtargan bu müelliflere bu hastalıkta hususi hiçbir te'siri şifaiye mâlik olmadığını göstermiştir. Biz de bu fikri meydana koyabilmek için kâfi müşahedata mâlik olmamakla

beraber, tâkibettiğimiz bir bakar anaplazmoz vak'asında netice pek memnuniyet bahş idi.

Üç yaşında tarantes cinsinden bir buğa. bize gösterildiği zaman hayvan fena bir halde, dört gündenberi yemini yemiyor, geviş getirmiyor, dereceyi hararet 39,5 ile 40,5 arasında ihtizaz ediyor, kan mütegayyir, seyyal ve rengini kaybetmiş ve fazla miktarda tufeyli ihtiva ediyor. 1 temmuz tarihinde 1 gr. 5 ihtargan zerkedildi. 3 temmuzda iştiha yerine gelmiş ve hayvan daha neş'eli görünüyor.

4 temmuzdan itibaren de kılınikman şifa hasılo olmuştur. Mamafih bu biricik müşahede ihtarganın anaplazmoz üzerindeki te'siri hakkında vazih bir fikir vermeğe müsait değildir. Belki de biz bir şans eseri olarak uzviyetin hastalıkla muzafferane bir surette mücadelesi esnasında ihtargan şırıngasile müdahale ederek bu suretle hastalığa kat'i bir darbe vurmuş olduk. Mamafih ihtargan da gonakrin gibi anaplazmozda fakat ondan daha aşağı olmak üzere şafi bir te'sire mâliksede, bu mes'eleyi tenvir herhalde çok mühimdir.

Babezyelloz-Babesiellose

Bakarat babezyellozunun kimyevi tedavisinde iki senedenberi istimale başlanılan ve uzvi bir gümüş milhi olan ihtargan kullanılmaktadır.

Birçok müelliflerin neşrettikleri neticeler temamiyle memnuniyet bahıştır.

1932 de bir çok müelliflerin Sergeant Parrot, Lestoquard bakar babezyellozunda istimal ettikleri ihtarganı bizde gane-miyede kullanarak aynı neticeleri almıştık. Mamafih burada işaret edelim ki bir çok vekayide zerkiyatı tekrarlamak icap ettiği gibi bazen pek geç zerkiyata da lüzum göstermektedir.

Bazen derece hararetin tenezzülü ve hayvanın ahvali umumiyesinin salahından sonra serian hastalık nüksederek hayvan ölür. İşte bu nüksten ictinap için hasta gayet iyi bir ahvali umumiye dahi gösterse birinci zerki müteakip ertesi ve daha ertesi günleri zerkiyata devam etmek icabeder zannediyoruz.

Gayet cesaretbahş bu neticelere ragmen babezyella berbera için biz gonakrini daha müreccah gibi görüyoruz. Taharriyatımız bize şu kanaati verdi ki şimali afrika babezyellozunda fevkalade müessir olan gonakrin hakiki piroplazmozlar da tripan mavisinin yesirine muadil ve babezyellozlarda da ihtarganın tesirine şayanı tercih bir vasfa maliktir. Şunu söylemek kifayet ederki 1931 senesinde hastalıkları muayeneyi mikroskobiye ile tesbit edilmiş, bazı yerli, ekserisi ecnebi ırk sütçü veya damızlık ve aynı zamanda kılınikman gayet vahim araz irae eden 14 babezyellozlu hasta gonakrin ile tedavi altına alınmış, bu 14 hastadan on üçü iyi olmuşlardır. ölüm halinde iken gonakrin şırıngası yapılan bir Holanda ineği pek geç müdahale edildiği için bir ademi muvaffakiyet vakasını teşkil etmektedir. Bununla beraber burada gayet vahim ahvali seririye gösteren ve hiç bir salah hissi vermeyen hayvanat üzerinde de gonakrin ile şifa elde edilmiştir. Burada iki müşahedemizi arzedeceğiz.

1 — Bir süthanede bulunan flaman cinsinden iki ineğin gayet vahim araz göstermeleri üzerine davet edilen bizlerden birimiz tarafından piroplazmoz teşhisi konmuştur. Akşam üzeri yapılan kan frotilerinde babezyellaların mevcudiyeti görülmüşsede ertesi günü hayvanların ikiside ölmüşlerdir.

Mamafih aynı mahalde bulunan ineklerden ikisi ölen hayvanlarda görülen durgunluk, ademi iştiha, 41 dereceden fazla hararet arzetmişlerdir. Bu hayvanlara birer gram gonakrin şırınga edilmiş, ertesi günü seriri ahval düzelmeğe başlayup hayvanlar iki gün sonra kılınikman iyi olmuşlardır. Bu hayvanların kan frotilerinde babezya berberada müşahede edildiği veçhile az parazit görünüyordu. Gonakrin şırıngasının ertesi günü paraziti havi hiç bir küreyve görülememiştir.

2 — Kasablanka süthanelerinden birine ait beş yaşında bir Hollanda ineği, 30 temmuzda konsültasyona gidildi, hayvan üç gündenberidir yemini yemiyor, süt ifrazı kesilmiş vahim bir ahvali maraziye arz ediyor, bir halde bulduk, adalat üzerine temas edildiği zaman devamlı bir titreme hasıl

oluyor, dereceyi hararet 40,7 mevadî gaita esmer portakali bir renkte ishal halinde, veridi vidaciye konan iğnelerden akan kan pek sulu, rengini kaybetmiş, adeta frenk üzümü usaresi renginde idi. Hayvan bu halde iken bir gram gonakrin şırınga edilmiştir. Muayene edilen kan frotileri bazen münferit ve yuvarlak bazen de dörde bölünmüş ve nihayetlerinden birleşerek kapalı bir zaviye teşkil eden babezyellaları gösteriyordu. Biraz ileride bu müşahedeye tekabül eden münhaniyi haruri gösterilecektir. Gonakrinin kazablanka vakalarındaki tesirlerini gösteren tabloya bakılır.

Biz gonakrin şırıngasının ertesi günü yani 31 temmuzda pek geç müdahale edilen bu hayvanı ölmüş bulacağımızı düşünürken bilakis ayakta ve yem arıyor, daha canlı bir vaziyette gördük. Derece 38,5 inmiş, ahvali seririye iyiliğe yüz tutmuş bir halde idi. Bu hayvanda derece tekrar yükselerek nihayet 39 derece etrafında durmuştur. Nekahat gayet seri olup hayvan gonakrin şırıngasından iki gün sonra kilinikman iyi olup müdahalenin ertesi gününden itibaren de kan frotilerinde tufeyle tesadüf etmek kabil olamamıştır. Bizim takip ettiğimiz bütün babezyelloz vakalarında parazitler kandan çabuk kaybolmuşlardır. Umumiyetle gonakrin zerkinden 18 saat sonra yapılan ve bilaharede devam edilen kan muayenelerinde parazite tesadüf edilememiştir. Uzviyet parazitten temamiyle kurtulmuşa benzemektedir. Acaba hakiki sterilisan bir deva var mıdır. Gonakrin şırıngasıyla tedavi edilen hayvanatın kanlarını alarak salim hayvanlara zerkedüp bu meseleyi kontrol etmek herhalde pek calibi dikkat olacaktır. Seyri çok seri olan bu hastalıkta müdahale nekadar irken olursa netice okadar emniyet bahştir. Böyle büyük müesseselere yeni gelmiş saf kan hayvanlar veya münтен mahallerdeki hayvanlarda arazi umumiyenin tezahurundan evvel derece hararetin yükselmesi teşhis vazına kifayet edecektir.

Kazablanka çifliğinde sekiz gün evvel ecnebi memleketten gelmiş ve 41,9 dereceyi harareten mada hiç bir zahiri araz göstermeyen sarolles cinsinden bir ineği tedavi etmek fırsatını

bulduk. Gonakrin ile tedâvi ettiğimiz bu hayvan seriri noktayı nazardan hasta değildi denilebilir. Çünkü hayvan şırınga esnasında yemini yiyor ve geviş getiriyordu.

Ertesi günü dereceyi hararet 39,5 olmasına ragmen hayvan kilinikman salim denebilecek bir vaziyette idi. Buna müşabih birçok vekayi diğer mahallerdede husule gelmiştir. Bilakis zafiyet ve küreyvatın harabiyeti pek ilerlemiş yani geç müdahale edilmiş vekayide bile tufeylet kandan kaybolarak şifaelde edilmişse de fakruddem ve zafiyet uzun sürmüştür. Böyle vakayide nekahat dahi pek uzun olup hayvanın hali aslisini alması pek uzun sürmektedir.

İşte bunun içindir ki pratik noktayı nazarından müdahale pek geç kalmış vakalarda arazi tedavi ile mukavvi edviye ciddi bir surette tatbik edilmiş olmalıdır. Biz şuna kaniiz ki yukarda arzettiğimiz bir muvaffakiyesizlik vak'asında gonakrin şırıngasından vevel nakluddem veya bu mümkün olmadığı taktirde serum glikose, kafein, zeyti kafuri zerkiyatı yapılmış olsaydı belki şifa elde edilebilirdi. İhtargan ve gonakrin tecrübelerinden evvel 1930 senesi nihayetlerinde babezyella berberaya karşı müessir olmadığı gösterilen birçok edviye tecrübe edilmişti. Bir süthaneye ait holanda ve schwitz sütlü ineklerinden birisine mükerrer doslar halinde 80 c.c Antimozan-antimosane-diğerine 7 gr. asuntol şırınga edilmiştir. Bazılarına da muhtelif ilaclar ile arazi tedavi tatbik edilmiştir. Meselâ: arazi tedavi ve piroblö ile asuntol ve yahut piroblö ile antimozan gibi. neticede maalesef tedaviye tabi tutulan bu on iki hayvan iki-altı gün seyreden bir hastalıktan sonra ölmüşlerdir. Arzettiğimiz bu ademi muvaffakiyet vak'alarında bu edviyenin tesirinin azlığını işaret etmekle beraber pek şayanı esefdir ki ozamanlar gonakrinin pek yüksek tesiri tanınmış olsaydı muhakkak bu hayvanların kurtulabileceğinden emin olabilirdik.

Ganemiye babezyellozu

1932 senesinde ganemiyede birçok babezyelloz vakayii müşahede edilmiştir. 15-20 cg. miktarında birinci ve ikinci bazı vakayı de üçüncü zerklerde aynı miktar istimaledilmek şartile ihtergandan bazen memnuniyet bahş neticeler alınmıştır. Gonakrin bu hayvanlarda 15 cg. miktarında ve bir defa zerkedilmekle bakaratta elde edilen neticelere müşabih müessir bir tesir göstermektedir. Laboratuvarımızda takibetmek fırsatını bulduğumuz bir charmoise koyuniyle bir de karakul koçu üzerindeki müşahadatımızı burada arzedeceğiz. Bu müşahadet temamiyle bir birine benzediği için yalnız koça ait olanı yazmakla iktifa edilecektir.

Pek yüksek kıymete malik üç yaşında saf kan boukkara koçu. Hayvan mükedder ve üç gündenberi yemini yemiyor, 17 Agustos saat 15 de bize gösterilen bu hayvan telaşı mucip seriri bir halde. 41 dereceyi hararet, burun delikleri ve ağız kanlı bir köpükle mutalla, tebevülü emuglobin, şiddetli üsreti teneffüs ile beraber hayvan yerini değiştiremiyor, etraf üzerine kaldırılırsa başı aşağıda gayrı müteharrik bir vaziyette duruyor, kanfrotilerinde fazla miktarda - yüzküryve için 6-8 - perazit görünüyordu. Veridi vidaciye 15 cg. gonakrin şırınga edildi, ertesi günü yani gonakrin şırıngasından 18 saat sonra derece 40 inmiş, kan frotilerinde parazit pek nadir, ahvali umumiye pek iyi, 19 Agustos sabahı yani gonakrin şırıngasından 36 saat sonra paraziti havi küreyvat bulmak imkânı olamamıştır. Artık hayvan ayak üzerinde duruyor, ve yem arayordu. Ahvali umumiyede salâh devam ederek hayvan 22 tarihinden itibaren iyi olmuş denilebilir. İştihâ yerine gelmiş, idrar berraklaşmış dereceyi hararete hali tabîye düşmüştür.

Tayleryoz-- Theilériose

Bütün şimali afrika piroplazmozları arasında tayleryoz-thei. Dispar-ecnebi hayvanatı bakariyyesi arasında öldürücü olmamakla beraber pek ziyade tesadüf edilmektedir. 1931

senesinde bu hastalığa karşı tedavi maksadile istimaledilen birçok kimyevi mevad pek az cesaret bahş neticeler vermiştir. 1930 senesinde bilhassa yeni idhaledilmiş monbeliyar ve holanda hayvanatı arasında intişaretmiş ve serum glikoze, kafein, kakodilat, yüksek miktar limoniyeti hadid gibi yardımcı ilaçlarla, asantol sulfarsenol gibi kimyevi mevadda tatbik edildiği halde heman, heman bu hayvanatın tamamını öldüren tayleryoz vekayii müşahede edilmiştir. İşte bu vak'alar esnasında hematozoerler üzerinde müessir olduğu evvelce-S. Freund-tarafından bildirilen antimoza beyer 40 c.c doslar halinde birinci zerkin ertesi gününde aynı miktar istimaledildiği halde gayrı müessir olduğu görülmüştür. Mamafi biz 1932 senesinde Antimoza'nın zerk miktarları üzerinde tadilât yaparak tekrar tecrübeler başlamıştık. Şimdiye kadar tavsiye edilen miktarları bize kabili taktir hiçbir netice vermeyen antimoza kuvvetli dozlar halinde taylerya dispara karşı çok müessirdir.

Aynı mecmuanın evvelki sayılarında da arzetmiş olduğumuz gibi vahim bir suret tayleryoza musap 13 bakara antimoza ile müdahale edilmiş fakat bunlardan beş danesi geç müdahale edildiğinden ölmüşler ve sekiz danesinde de şifa elde edilmiştir. Binaenaleyh şu neticelere göre diyebilirizki tayleryozda kuvvetli dozlar 80 c.c dahili verit ve ertesi günü de aynı miktar tekrar edilmek üzere istimal edilen Antimoza bu tufaylata karşı müessirdir. Hatta bazı vakayı de bir kaç gün sonrada üçüncü bir zerke de 40 c.c ihtiyaç hasıl olmuştur.

Binanealeyh hastalığın şifası için 200 c.c kadar bir miktarın istimali, ilacın pahalı olması, zerkiyatın tekerrürü bu devanın müessir olmasına ragmen pratikte istimalini küçeltirmektedir. İşte bu sebeblerden dolayı bu hastalıkta müessir bir devanın taharrisine devam ederken gonakrinin babezyelloz vekayindeki muvaffakiyetinden cesaret alarak bu hastalıkta da tecrübe etmeğe başladık Biz 1930 senesinde şimdi Tunus Enstitü Pastörü direktör müavini olan M.Balozet in iştirakiyle gonakrin ve trypoflavine ni tayleryoz vakalarında kullanmıştık. Fakat tecrübelerimizi ahvali umumiyesi gayet fena olan ve

gerek arizi intan neticesi serian ölen iki dana üzerinde yaptığımız için bu mevadın tayleryoz üzerindeki tesirleri hakkında bir fikir vermeğe müsait olamamıştır. Biz bazı müelliflerin gonakrinin tayleryoza karşı şafi tesirini inkâr etmelerine ragmen tekrar tecrübelerle başladık.

1932 senesinde Casablanca havalisinde husule gelen çok miktarda tayleryoz vekayii tecrübelerimizin sıhhat ve doğruluğuna yardım etmiştir. Bütün müşahadatımız ecnebî hayvanatı bakariyyesi üzerinde yapılmıştır. Aynı zamanda hastalığın tayleryoz olduğunu tekit için bazı vakayide muayeneyi mikroskopiye de müracaat edilmiştir. Biz seriri olarak pirop plazmoz arazi gösteren ve görülen küçük tufeylatın tayleryoz olması ihtimali olduğu halde hayvanatın ahvali maraziyyesi vahim araz ile müterafik olmayan yani hakikat meydana konamıyan vakalarla, gayet az bir ihtimalle th. Mutans in mevcudiyeti ihtimali olan vakaları tecrübe harici bıraktıktan sonra, pratisiye nerce makbul arazi vahime ve kan muayenelerinde tercihan yuvarlak şekilleriyle beraber th. dispar aynı zamanda koch cüseymlerinin ukaydat lübbünde ve gerekse bazı kan frotilerinde görülmesiyle emniyet hasıl olmuş vakalarda tecrübelerimizi yaptık.

Tecrübelerimiz esnasında hasta hayvanata hiç bir arazi tedavi yapılmadan yalnız gonakrin tatbikiyle kifayet edilmiştir. Fakat ölüm ile neticelenen ve pek çok müdahale edilen bir vakada serum glikoze de gonakrin ile beraber tatbik edilmiştir. Mamafih pek çok müdahale edilmiş vekayide dahi cezri bir arazi tedavi tatbik edildiği taktirde ölüm vekayinin çok azalacağına eminiz.

Gasablanca süthane epizootisi

1 — 29 tarihinde bize gösterilen bir Holanda ineği 41,5 dereceyi hararet, küreyvat dahilinde parazitlerin mevcudiyeti ve ahvali umumiyesinin vehametiyle bir tayleryoz gösteriyor. Bu hayvana haleti nezide iken 80 c.c antimoza ile bir litre

serum glikoze zerkedilmişse de hayvan bir kaç saat sonra ölmüştür. Bu vaka bize epizootinin vehametini gösterdiği gibi diğer müşahadatımız için de bir şahit olmuştur.

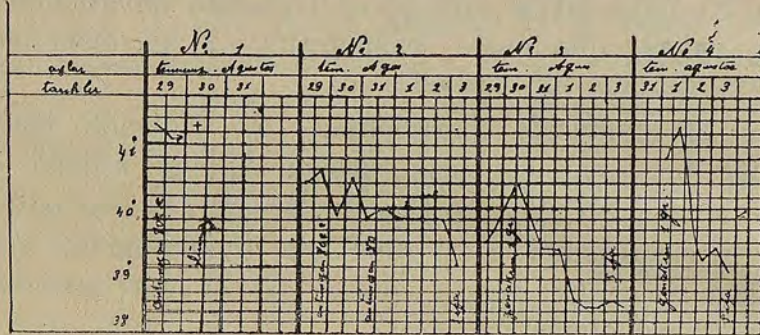
2 — Aynı günde yani 29 temmuzda hastalanmış bir Holanda inegi, küreyvatı hamra dahilinde fazla miktarda th. dispar mevcut olduğu gibi, seririyatca da gayet vahim araz irae ediyor. 30 c.c antimoza şırıngası ve 31 tarihinde de aynı miktar bir daha tekrar edilmiş ve hayvanda ahvali umumiye yavaş, yavaş, düzelmeye başlamıştır. 2 ağustosta hayvan tehlikeyi atlatmış bir vaziyette idi.

3 — 29 temmuzda hastalanmış bir Holanda inegi, 30 tarihinde bir gram gonakrin şırınga edildiği esnada gayet vahim araz gösteriyor ve kan tayleryaları ihtiva ediyordu. Gonakrin şırıngasının ertesi gününden itibaren ahvali umumiye iyileşmiş, iştiha yerine gelmiş, iki ağustos tarihinde de kati şifa hasıl olmuştur.

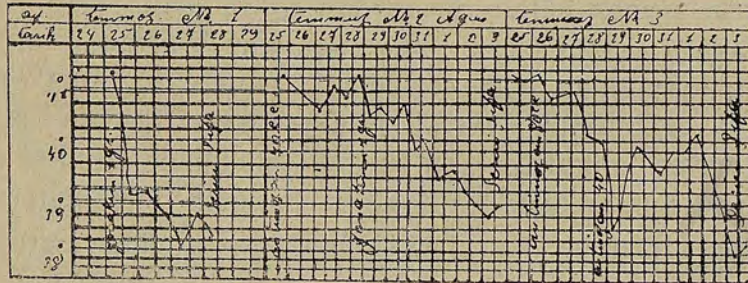
4 — 31 temmuz akşamı hastalanup 1 ağustos saat 18 de bize gösterilen altı yaşında bir Holanda inegi, mucibi endişe bir ahvali umumiye, göz yaşları, diş gıcırdamaları, ukaydat dehşetli surette büyümüş, dereceyi hararet 41,1. Bir gram gonakrin şırınga edildi. Şırıngadan sonra derece 41,5 yükselmiş. fakat akşam üzeri 39,3 inmiştir. 3 ağustos tarihinde hayvan kılınkman iyileşmiş telakki edilebilir. İштиha eyi, süt ifrazı da hastalıktan evvelki miktar kadar bir kaç gün zarfında yerine gelmiştir. Bu hayvan müdahale edildiği zaman küreyvatı hamra fazla miktarda paraziti havi olduğu gibi kulaktan alınan bir kan frotilerinde de Koch cüseymatı bulunmuştur.

Yukardaki tablu naklettiğimiz müşahadata ait münhaniyi harurileri göstermektedir. Buna mümasil müşahadat diğer süthanelerde de aynen yapılmışsada burada hepsini takdim edemiyeceğiz. Binaenaleyh bu neticelere nazaran şimali Afrika tayleryoz ve babezyellozlarında diğer arazi tedavilere ihtiyaç olmadan gonakrinin tesiri şifaisi sabit olmuştur. Bazı vekayide gonakrin şırıngasını takibeden saatlerde dereceyi hararetin

aniyen sukutu, hastanın ahvali umumiyesinin serian salahı, bilhassa tayleryoz vak'alarında daha evvel olmak üzere parazitlerin kaybolması; bunlar hep bu sonuncu hastalıkta sanki toksinlerin tadilinde olduğu gibi gayet seri olmuştur. Bütün bu vakayide hayvanların hepsi ecnebi olup, ehemmiyetli bir surette hasta, yem yemiyorlar, yürüyüşleri pek sallantılı, süt ifrazı temamlile kesilmiş, sarı esmerimtrak veya

sarı portakali bir renkte ishal arz ediyorlardı, gonakrin şırıngasının ertesi gününden itibaren hayvanlar biraz cevval ve yem yemeğe başlıyorlar. Süt ifrazı tekrar başladığı gibi hikemi kimyevi evsafını tekrar kazanmakta ta gecikmiyor. İshalde

gesilmiştir. Şu neticelere nazaran hastalar bidayette tedavi edilirlerse ahvali umumiyenin düzelmesi seri ve şifa da çabuk elde edilir. Müşâhedelerimiz esnasında tekrar münhaniyi harurinin yükseldiği vak'alarda dereceyi hararet yine hali tabiiye inerek hiçbir nüks vakayii müşahade edilmemektedir.

Bu sonuncu tablo kılınikman ve mikroskopikman pek vahim tayleryoz gösteren holanda ve bordeles üç sütlü inegine aittir.

Bu vak'alar aynı günde ve aynı bir mahalde büsinelli çiftliğinde husule gelmiştir. Kan frotilerinde fazla miktarda th. dispar görüldüğü gibi bir nomaralı hayvana ait frotilerde de tufeylin şizonik eşkâlile, plazma dahilinde serbest Koch cüseymleri bulunmuştur. Bu ineklerden bir nomaralısi dahili verit bir gram gonakrin şırıngasile, iki nomaralısi 40 c.c antimoza, üçüncüsü de 80 c.c antimoza almışlardır. Ertesi günü gonak rıntatbikedilen hayvanda pek vazıh iyilik görüldüğü gibi üç gün sonrada kılınikman şifa bulmuş denilebilecek bir vaziyettedir. 80 c.c antimoza alan inekte ahvali umumiye biraz iyi olmakla beraber henüz ağırca olduğundan yeniden 40 c.c antimoza şırınga edilmiştir. Yedinci günden itibaren ahvali umumiye düzelmeğe başlamış ve ancak onuncu günü de tehlikeyi atlamış telakki edilebilir. 40 c.c antimoza alan inegin ahvali umumiyesi dört gün geldiği halde düzeleceği yerde daha şiddetlendikten tekrar bir gram gonakrin şırınga edilmişse de fakat antimoza'nın tesirini görmek üzere geç kalındığından ahvali umumiyenin düzelmesi pek batı olup ancak altı gün sonra şifa bulmuş denilebilir. Tecrübelemizi bu suretle bitirdikten sonra evvelce arzetmiş olduğumuz ademi muvaffakiyet vak'alarına ait sarıh malûmat vereceğiz. Yukarıda arzettiğimiz antimoza için altı şifa üzerine bir ölüm, gonakrin için 21 hayvanda yedi ölüm vak'asında bu hayvanlar haleti nezide, dereceyi hararet artık sukutetmiş, kan temamlile tagayyür etmiş bir halde iken müdahale edilmiştir. Bilhassa bu ölen hayvanlardan dört danesi pek fena şeraiti sıhhiyeyi haiz bir yerde bulunup hiç sıhhi ihtimama tabi tutulmadıkları gibi müessese müdürü baytara haber verdiği zamanlarda da hayvanlar hemen ölecek bir hale gelmişlerdi. Çiftlik sahibinin orada bulunmadığı esnalarda bakıcıların ihmal ve dikkatsizliklerine rağmen biz gonakrin ile arazi tedaviyi birleştirerek ziyam adedini tenzil etmek üzere naklûdem, serum glikose ve saire tatbikine de baş vurmuştuk. Burada diğer bir müessesede husule gelen müteferrik vak'alardan da bahsedeceğimiz bu hayvanlardan ikisi vaktinde müdahale edildiklerinden kurtulmuşlardır.

14 ağustosta bir gram gonakrin tatbikedildiği esnada pek vahim araz gösteren bir holanda ineği, 18 ağustosta bu hayvana tekrar bakıldığı zaman ahvali umumiye düzelmiş yemiyor, sahibinin bize söylediğine nazaran gonakrin şıngasından sonra hayvan düzelmiştir. Gözler daha canlı, hassas, fakat calibi dikkat bir şey varsa oda hayvanın zahiri halinin pek yüksek olan münhaniyi haruri ile beraber olmamasıdır. Alel'umum bütün tayleryoz vak'alarında olduğu gibi ukadat büyümüş bilhassa sağ hasıradaki ukadat dehşetli hacmile nazarı dikkati celbediyor, adeta bir yumruk kadar büyümüş bu ukadattan bezl ile yapılan frotilerde Koch cüseymleri bulunmuştur. Ukadaktaki büyüklükten şüphe edilerek frotilerde Koch basilleri aranmışsada bulunamamıştır. Hayvan 20 tarihinde ölmüştür. Maalesef bu hayvan bize gösterilmeden derisi ve yağları çıkarılmak üzere gönderilmiş ve otoklavdan geçirilmiş olduğundan münhaniyi harurisi diğer vak'alardan pek farklı olan bu hayvana otopsi yapmak bahtiyarlığında bulunamadık.

Netice

Şimali afrika piroplazmozlarında arzetmiş olduğumuz kimyevi tedavi tecrübelerindeki neticelere nazaran baytarların bu hastalıklara karşı temamlile silâhsız olmadıkları, gonakrin, ihtergan, antimoza gibi müessir ilâçlara mâlik oldukları neticesine kani olduk.

I— Bunlardan gonakrin istimalinin kolaylığı, ve muhtelif piroplazmolara müessir olmasına binaen diğer mevada bir rüchaniyet göstermektedir.

Gonakrin bir gramı 40 c.c su dahilinde ve dahili verit şınga edildiği takdirde hiçbir umumi aksül'amel yapmadığı gibi gebe hayvanat üzerinde de muzır bir te'siri yoktur. Yalnız şınga esnasında veridin civarındaki nesci munzamma ilâçtan kaçırmamağa dikkat etmelidir. Eğer bir mikdar gonakrin nesci muzamma kaçarsa mevzian oldukça büyük bir alâimi iltihabiye husule gelirsede hiçbir müdahaleye hacet kal-

madan birkaç gün zarfında, kendi kendine massolur. Babezyellozda tufeylât serian kaybolurlar. Tayleryozda birinci şıngadan sonra yâni hayvanda kılınkman şifa hasıl olduktan 3-4 gün sonra parazitlere tesadüf edilebilirsede müteakip günlerde bulmağa imkân yoktur.

Tecrübelerimizin bidayetinde gonakrinin anti tufeyl belkide antitoksik te'sirinin, hakiki piroplazmozların harcinde pekte istimal edilmeyen tripan mavisinin kuvvetli mikdarları zerkedildiği zaman hasıl olduğu gibi bu mevadin retikülo andotel hücreleri tarafından zabtedildikten sonra uzviyette hiçbir mükavemet tevhit edemiyeceğinden korkuyorduk, maalmemnuniye diyebilirizki gonakrin şıngasile tedavi ettiğimiz hayvanların hiç birisinde uzun zamanlar takibedildikleri halde nüks vak'aları görülmemiştir. Binaenaleyh mikroskop muayenesile hangi tufeyl olduğu meydana çıkarılmadan evvel seriri olarak piroplazmoz gösteren bütün vekayide gonakrin şıngaları şayanı tavsiyedir.

II— Antimoza— %6,3 Antimoin, 3 pirokateşin, disulfonate de soude mahlûlü ancak tayleryoz vekayinde memnuniyet bahş neticeler vermektedir.

80 c.c dahili verit zerkedilmek ikinci günü de aynı mikdar verildiği halde bazan üçüncü 40 c.c bir dosun zerkine lüzûm hasıl olan vekayi vardır.

Yüksek dosların istimali bazan hayvanlarda geçici bir ıztırap hasıl edebilirsede tesemüm vekayii müşahede edilmemiştir.

III— İhtergan babezyellozda müessir olan bu ilâç bakarratta 1-1,5 gr. dahili verit olarak istimal edilmektedir. İhtergan zerkedilmiş bazı hayvanatta dahili verit argan kolloidal zerkini müteakip hasıl olan şoklara tesadüf edilmiştir, bunun için evvelden ihtergan mahlûlü bulunan şınga içerisine bir kaç damla kan çekerek gayrı münhal calihaların husul bulup bulmayacağına bakmak lâzımdır. Belkide buna müşabih bir

flokülasyon neticesi uzviyette şok hasıl olmaktadır. Burada yukardaki tecrübelerin bir cedveli taktim edilecektir.

Hastalık	ilâçlar	zerk mikdarı	şırınga adedi
bakar proplazmozu	tripan mavisi	20 cg.	2
	piroblö	1 gr.	2
	gonakrin	1 gr.	1
Bakar babezyellozu	gonakrin	1 gr.	1
	İhtargan	1 gr. 50	2
ganemiye babezyellozu	gonakrin	0 gr. 15	1
bakar anaplazmozu	gonakrin	1 gr.	1
ganemiye anaplazmozu	gonakrin	0 gr. 15	1
bakar babezyellozu	gonakrin	1 gr.	1
	antimozan	80c.c	2-3

Hulâsatan gonakrin şimali afrika piroplozmozlarında bil-hassa muayeneyi mikroskobiyenin derhal icrası mümkün olmayacağı zamanlarda kullanılacak müntahap deva olarak bize görünmektedir. Öyle zannediyoruzki premünisyon usullerinin mutlak bir surette meydana konamadığı bir zamanda bu yüksek kıymete mâlik hayvanatın proplazmalarına karşı mücadele etmek üzere gonakrin en emin bir vasıtaadır. Bu basit klinik müşahedeleri bu hastalıklarda tufeyli temamilen mahvedici bir devanın veyahut müessir tedavi usullerinin kıymetini kontrol edüp hakikati meydana çıkarmağa yarayacaktır.

BİR BEYGİRDE NEMATODLARDAN «SP. MEGASTOMA» MÜTEVELLİT MÜZ. İLT. MİDE

Yazan: LX.K.O.Hyv.Hastanesi

Bnb.Dr. Ali Hadi

Mütehassısı K.Yzb.Dr. Ceval

Mevzuumuz Top. hayvanatından T.No: 4 yerli binek beygir olup 21-9-932 tarihinde hayvanın gittikçe zayıflaması, ve düşkün bir vaziyet alması üzerine alay baytarî tarafından hastanemize gönderilmişti.

İlk seriri muayene: Kollar kabarık ve donuk, batın içeri doğru çekik, etrafı kuddamiye gergin bir vaziyette olup hayvan adeta furbürlü gibi tutuk ve güçlkle yürüyordu. Nalları söküldü, tırnakları tanzim ve muayene edildi. Emrazı hariciye noktai nazarından bir hastalık bulunmadı. Gışayı muhati fem min gülgünü, gışayı munzami ayın muhtakan peteşiler arz ediyordu. Tebevül ve tagavvut tabii, su ve yeme iştihası iyi, derece harareti 39 idi. Hayvanın zaif olması ve tereffü hararetinin mevcudiyeti bize evvel emirde ruam hastalığını hatırlattı ve gözüne oftalmoreaksiyon mallein tatbik ettik. Netice: menfi idi. Edimmevî teamül de yine menfi netice verdi. Bunun üzerine seriri muayenelere devam edildi.

1—**Messi surremide:** gerek tahalde ve gerekse el ile yoklanabilen diğer azada bir tegayyür bulunmadı.

Ahvali umumiyeye: teneffüs 18, nabız sabah akşam 56:60 arasında, derecesi; 38,5 ile 39,4 arasında idi. İştihâ daima mevcut, suyunu muntazam içiyor, gışayı munzamalardaki peteşiler hiçbir zaman eksik olmamışlardır. Batın çekik olup hayvanın yiyeşine rağmen zafiyet teaccüp edilecek şekilde devam etmekte idi.

Teneffüs cihazı: Adla harekâtı gözüktüyor, teneffüs sadri batmı, kar; her iki tarafta sedayi vazih, yalnız sağ tarafta beşinci dılın kısmı mütevassıtına tesadüf eden kısımda kar edilince sakınma ve tahtı asammiyet alınıyordu. İsga yalnız bu noktada safiri harahir işidiliyordu. Diğer aksamda zeiri huveysalı mevcuttu.

Kalp: ces ve kar ile şayanı işar bir tegayyür irae eylemiyor, isgada; zirvede persistolik bir nefha ile ikinci darbe kuvvetli duyuluyordu.

Ukadatı lenfaiye: kabili ces olanlarda bir tegayyür bulunmadı.

Laburatuvar muayeneleri:

1— **İdrar tahlili:** manzara; bulanık, rüsup fazlaca mevcut, hafif kalevi, kesafet 10-30, kıvam nimi lüzuci, renk; sarı portakal, Albomin: yoktur, Glikoz: yoktur.

Muayenesi hurdebiniyye: mebzul miktarda fosfat amonyaki magnezi billurları, tek tük huceratı epitelyaiyyei musat-taha görülmüştür.

2— **Mevadı gaita muayenesi:** tek tük didan yumurtalarından başka bir şey bulunmadı.

3— **Kan muayenesi:** froti suretile, gizma usulile telvinde; küreyvatı hamrada bazı sahalarda anizositoz ve poikilositoz görülmüş, tufeylata ait dahil ve hariç küreyve bir şey bulunmamıştır.

Hayvandaki zafiyet ve tereffuu hararetin temadisi bizi işgal ediyordu. Biz bunu kalpde işittiğimiz persistolik nefhadan dolayı, kalbin dessamei ekliliyesindeki bir arıza ile sağ taraftaki reevi bir iltihap mihrakına haml ediyor ve noktai nazardan hayvani tedavi ediyorduk. Mevadı gaita muayenesinde gördüğümüz didan yumurtalarına karşı evvela muzadı didan ve müşhil edviye de vermiştik. Her şeye rağmen hayvanın ahvali umumiyesinde hiç bir selâh husule gelmiyor, zafiyet günden güne ilerileyordu.

Hayvanın otopsisinde gördüğümü müz ilt. midenin arazı olması lâzım gelen ademi iştiha, yalama, esneme, eşinmek, suya fazla bir iştiha, fartı tele'up, kuru ve mahmul bir lisan,

ishal veya kabız, evcai batniye gibi arazdan hiç birisi, hasthlığın bütün seyri esnasında müşahede edilmemiştir.

Hayvan yemesine rağmen 29-11-932 tarihinde murt olmuştur.

Otopside: Mide; ufalmış derununda mütehammir mevadı gıdaiye ile cüz'i mayı' mevcuttu. Mevadı gıdaiye boşaltıldıktan: retci eymenin gışayi muhatisi üzerinde kesif ve kolaylıkla kalkan gışayi kâzip ve bunun altında gışayi muhati kâmilan adeta timsah derisi renk ve şeklini almış, olduğu ve bir çok genişce kabarıkların teşekkül ettiği bazı yerlerde gışayi muhatinin kalkarak yerinde karhaların teşekkül ettiği, bilhassa bu karhalara retci eymen ile eyserin hududu üzerinde hatta retci eyserde de tesadüf edildi. Ayrıca retci eymende gayrı midede 2:3 noktada gışayi muhatinin köstebek yuvası şeklinde kabarıklığı ve bu kabarıkların ortasında bir buçuk iğne başı cesametinde bir fethanın mevcudiyeti görüldü. Bu kabarıklara tazyik edildikte: içerisinden evvelâ kıhı ifrazat ile ince ve beyaz renkte tahminen beş altı s. uzunluğunda kurtların fırladığı görüldü. (Spiroptera megastoma) midenin gışayi muhatisinde görülen tagayyür isna aşere kadar münteşir bulunuyordu. Midenin diğer mültehip aksamı üzerinde de göz ile müşkülâtla görle bilen beyaz ve ince yarım s; kadar bir tule mâlik yüzlerce kurtlara tesadüf edildi. (Spiroptera mikrostoma)

Kalp: Muhaccem bilhassa cevfi buteyni eymen geniş ve adelesi gevşek idi. Her iki buteynde de cüz'i kan ve fibrin vardı. Buteyni eyserin dessamesi erbitası altında tahminen bir fındık cesametinde ve siyah renkte şıgafı dahili kalp ile adelei kalp arasında oturmuş kanın mevcudiyeti görüldü. Gerek dessamei ekliliye ve dessamei zu Selasetüşşerafe ve gerek dessamei siniyelerde şayanı iş'ar bir tagayyür görülmedi.

Rieler: muhtakan elâstiki makta'larında kasabat derununda köpüklü muhat vardı. Yalnız sağ rienin kısmı mütevassıtında hemen plevranın 2 santim tahtında el ayası cesametinde nesci rienin kesafet peyda ettiği, buraya yapılan makta'da: rienin nescinin koyu kırmızı olduğu, esnahın dolgun,

kısmı mütevassıtında küçük bir kuseyba yanında sincabi bir renkte bir toplantının bulunduğu, bu kısım kesilüp suya atıldı; suyun dibine çöktüğü görüldü.

Pek enteressan bulduğumuz bu müzmin ilt. mide vak'-asının âmili marazisi olan nematot sınıfından Spiroptera lar hakkında meslekdaşlarımıza bir nebzecik malûmat vermeği faideli bulduk.

Beygirin midesindeki nematodlar: ince iplik gibi kurtlardan birisi Spiroptera megastoma (Habenoma megastoma) olup midenin gışayi muhatisindeki guddelerin sert ve içinde tufeylâtı ihtiva eden adenom şeklinde teverrümünü mucip olurlar bu veremin büyüklüğü bir fındık cesametinden, tavuk yumurtası kadar veya daha büyük olabilir. Veremlerin hemen bilâ istisna bulundukları mahal; mide iltivaâtının yakınındaki guddeleri ihtiva eden gışayi muhati dir. Üzerleri tabii renkteki gışayi muhati ile mestur olup bir veya müteaddit ufak fethalar görülür. Vereme tazyik edilirse; bu fethalardan kihi bir madde ile tufeylat harice boşanır. Bilhassa haziran aylarında tezahur eden ve avrupa hayvanatında ender olmayarak tesadüf edilen bu tufeylat veremleri (beygirlerde Hobmeier %12 ublmuştur) pek büyük cesamette bilhassa bevap civarında bulundukları zaman hazım teşevvüşatı husule getirirler. (Railliet, Knabe, Fiebiger) bu tufeylatın mevcudiyeti hayvan hali hayatta iken hemen anlaşılamaz. Rüşeymleri yaşadıkları hayvandan çıkar çıkmaz 0,6-0,7 milimetre uzunluğunda bulundugundan mavadı gaita derununda buluna bilmeleri görülmele-ride pek büyük müşkülata badidir. Hodgkins hali hayatta hayvan üzerinde bu tufeyli teşhis etmek için şu şekilde tavsiyede bulunmaktadır.

Hayvanı iki gün susuz ve otuz altı saat aç braktıktan sonra mide 15 litre ılık su ile yıkanacaktır. Bu suretle en son olarak mideden alınan su derununda tufeylat bulunabilir. Ve mevcudiyetleri meydana konur. Berke ye nazaran da bu tufeylat mide ve em'anın sathında serbest olarak hareket eder, gışayi muhatiye de iltisak etmiş olarak bulunabilir. Weston

midenin bevap mintakasında ve em'ada müteşekkil tufeyli veremin tâli olarak iltihabı periton tevlit ettiğini zikr etmektedir.

Spiroptera microstoma (Habronema microstoma) ye gelince bu tufeyl evvelkinden daha az teğayyürat yapar. Mide muhtevisi içinde serbest olarak fazla miktarda yaşarlar. Ekseriyetle başları ile gışayi muhatiye nufuz etmiş oldukları halde bulunurlar. Bil'âhare veremi tufeyliyi tevlit ederler. (Railliet) yahut gışayi muhatının tesahhunünü mucip olurlar. (Dapuy, Princ)

Diem nam müellif dört beyğirde gıda ahzı esnasında hafif sancı arazı görmüştür.

Bundan başka takayyu' zafiyet ve umumi halsizlik, gibi müşahede edilen arazın tufeylatın hangisi tarafından yapıldığı mechul kaldığı halde tufeylat düşürüldüğü en sonra tamamen zail olduğu görülmüştür. Hodgkins mükerrer tufeyli iltihabı mide vekayindeki âmillerin ekseriyetle fazla miktarda H. Mega. ve microstoma ya atf etmektedir.

Diem bu tufeylatın en iyi bir surette def ve tardları için hususi bir te'sire mâlik bulunan kibrit karbon, ve aloes tedavisini bulmuştur. (Gastrofillerde olduğu gibi)

Ransom ve Hall nam zevat. muzadı didan olarak kullanılmakta olan Huile chinopotium u tavsiye etmektedir. Martin ve Craig taridi didan olarak daima istimal edilmekte olan ilâçların aleyhinde olup bu tufeylin bu ilâçlara mukavemet edeceğini fakat pek yüksek lizol dozları bunları tart edeceğini bildirmektedir.

(Hatta arsenik bile 1,8 gr. ve günde iki defa tekrar edilmek şartile bir bir arkasından üç gün verildiği halde tufeylatın mukavemeti görülmüştür.)

Ransons ve Hills e nazaran mide spiroptera ların tekevünlerinde bervechi ati şekilde olur.

Oab. Megastoma, H muscae lerin yumurtaları içinde bulunan rüşeym mevadı gaita ile harice çıkınca yumurtayı deler. Ve kara sineklerin üstüne geçer. Sineklerin başında sadrında

batnında daha mütakâmil bir şekle gelir. Beygirlerin yiyeceği yem ve içeceği su içine bu kurtcuğu hamil sinekler düşecek ve hayvan da bunları yutacak olursa bu suretle beygirlerin midesine dahil olur burada cihazı tenasülileri tekâmül eder. Kâhil tufeyl haline geçer, ve teğayyuratı tevlit etmeğe başlar. Descazeaux e nazaran istihalei tabiiyesini şaşırmış bulunan spiropteralar kurtcukları yaz yaralarını veya ilt. cildi didaniyi: D (Dermatitis verminosa) yi tevlit eder.

Erzincan
1-4-933

Literatür:

Hutyra-Narek
Haustiere

Spezielle Pathologie und therapie der

Bd. 11.1922

Mülkiye baytar mektebi alisinde (1310-1326) (1894-1910) seneleri arasında yapıldığı ve Doktor olarak ileri sürülmek istenilen tezler münasebetile

Üsküdar 9-8-933

Saip Ali
Cerrah Baytar

Doktora nedir? ne zaman başlamıştır? nasıl yapılır? ve Doktor kime derler?

Doktorluk bir (Şeref unvanı) dır. Lugatlerde (öğredici) diye kayt olunan bu kelime her şeyden evvel sahibinin bir akademiker olduğunu ifham eder.

Romalılar en meşhur hatiplerine, şairlerine bu unvanı vermişlerdir. Bu meyanda hatip (M.T. Gicero) ve biraderi (D.T. Gicero) şair (Q.Horatius Flaccus da bulunmaktadır. Bu hususta izahat veren kitaplar Doktor kelimesini itmam için şunları da ilâve etmektedirler. Sahibi olduğu ilim, fennin bir kısmında (Ehli hibre) tabirinin ifham ettiği manaya masadak derecede esaslı vukufu bulunmak ve bu bilginin özü zetî me-saisine, tecrübelerine ait olup kendi şahsının eseri bulunması kaytlarıdır. Bu itibarla Doktor olacak yani doktora yapacak bir kimsenin mevcut ilimlerden her hangisini tahsil ediyorsa evvelâ o ilmin klasik olan devrei tedrisiyesini ikmal ederek bir diploma almak icabeder ve ancak bu surette ehliyet imtihanını geçirmiş olan kimselerdirki Doktora imtihanına duhul hakkını kazanırlar.

Gerek Doktora imtihanı ve gerekse ehliyet imtihanı için ecnebî lisanlarda kullanılan ve beynelmilel olanları da lisanımıza sokulan kelimeler çok defa birbirine karıştırılarak müteradif gibi kullanıldığını gördüğüm için esaslarını araya-rak karışıklığı mucip olmamak üzere şuraya kayt etmeği faideli gördüm,

Türkçemizde ehliyet imtihanı latince (Kolloqium) Almanca (Staatsexamen) fransızcadan bunların mukabili (Examen) olarak kullanılıyorsa da yalnız (examen) kelimesinin medlûlû hem şifahî ve hem de Tahrirî manalarına gelmektedir. Halbuki; (Kolloqium) veya (Staatsexamen) in manası tamamilen; imtihan olan ile imtihan edenler arasında geçen şifahî mükâleme demektir. İşte şu isimle yat edilen imtihanı yapanlar Baytar, Hekim, Ziraatci, Avkat, Mühendis ve ilh, olurlar.

Bundan sonra da Doktora yapmak hakkını kazanırlar. İhtisas imtihanı ise Doktora ile alâkâsı olmayan ve muayyen müddet mütehassıs olunacak şubede çalıştıktan sonra verilen imtihana denilirki; mütehassıs imtihanına girebilmek için de ehliyet imtihanı geçirip icazetname almış olmak lâzımdır.

Doktora imtihanı manasını mütezammin latince müstamel olan (Promotion) kelimesi Almancada da aynen kullanılır. Fransızların da kullandığı bu kelimenin türkçe lügat manası (Terfii rütbe) diye tercüme edilmiştir. Şu tercüme de bile gösteriyörki doktora yapabilmek için evvelâ bir rütbe bulunması ve Doktora imtihanındaki muvaffakiyetle bu rütbenin terfi edilmesi mevzu bahısdır. ki bulunması lâzımgelen rütbe ehliyet imtihanının verdiği rütbedir. (1)

Buradaki rütbeden maksat üniversite veya yüksek mektep tahsilini ikmal edüp alınan ehliyetnamenin verdiği haktır. Tabiatile ehliyet imtihanını geçirenler muvaffak oldukları takdirde ehliyetname, şadetname aldıkları gibi biraz evvel bahsettiğim ihtisas imtihanını da yapanlar ihtisas vesikası kazanırlar.

Doktora yani (Promotio) yapmak isteyenler ise ehliyet imtihanından sonra bulundukları Üniversite veya yüksek mektebin usulüne göre mesai ve tecrübe şahsilerinden ibaret olan eserlerini cem ile kâğıt üzerine yazılı olarak fakülte veya yüksek mektep tedris heyetinin nazarı tetkik ve tasvibine arz edüp kabul edildikten sonra muayyen miktarda tab ettirüp aslı ile beraber imtihan heyetine arz edilmek üzere

(1) Beynelmilel yüksek şahsiyet ve ilim adamlarına üniversite veya yüksek mektepler müderrisler meclisi kararla verilen (Fahri Doktorluk) unvanlarının mevzuumuzla alakası yoktur.

fakülte veya mektebin kitabetine teslim eder. Bu tabi keyfiyeti bazı mekteplerde imtihandan da sonraya tehir edilebilir-sede bazılarında bilhassa fakülte şeklinde olanlarda muhakkak imtihandan evvel verilmesi kaydı vardır. Muayyen olan gün Doktora imtihanına girecekler mektebin bu gibi işlere tahsis edilen salonunda merasimi mahsusa ile imtihan edildikten sonra kendilerine Doktor diploması ve vucuda getirüp tab ettirdikleri eserlerinden de bir kısmı verilerek Doktor tanılırlar. Matbu Doktora mesaisi; memleketin diğer fakülte ve mekteplerinin kütüphanelerine Doktora kabuleden müessese tarafından birer nusha gönderilir. Bu suretle ilan edilmiş olan Doktoranın herhangi bir intihale karşı itiraz hakkı de beş senedir. Doktor diplomaları nama matbu olup bütün masarif takriben (160) lira dır yalnız tabi masrafı bu yekûna dahil değildir. Doktoranın esasını teşkil edüp sahibinin eseri olan matbuanın mevzuu da kanunun talep ettiği evsafı haiz ve bu mesainin ilmî mesuliyetini temamen deruhde eden bir Profesör tarafından verildiğini söylemekle Doktor ve Doktoranın ne olduğunu tarif edebildiğimi ümit ederim Çok eski tarihlere sahip olan Doktor unvanı ki onüçüncü asır evailinde yalnız tedrisle meşgul olan hocalara bir şeref unvanı olarak verilmekde iken ancak ondokuzuncu asrın nihayetinedoğru mesai mukabili alınan akademik titr olarak kullanılmağa başlanmıştır. Baytarlık aleminde takriben yirminci asrın başlangıcında almanyada baytarlar bu hakkı kazanmışlardır. Münih baytar mektebi alisi (şimdi fakültedir) Profesörlerinden meşhur F. Gutenaeker in (1901) tarihinde neşr ettiği (Die Hufkrankheit des Pferdes) nam eserinde isminin yanında Dr. unvanı görülmemektedir. Hali hazırda bütün Profesörleri Doktor olan Almanyada yukarki tarihe nazaran (1901=Rumî 1317) 32 sene evvel Doktor olmayan Profesörlerin mevcudiyeti daha o tarihlerde bu tarzın değil bizde almanyada bile kabul edilüp tatbik edilmediğini göstermekdedir. (2)Hatırlarda kaldı ise mülğa İstanbul darülfünunu edebiyat fakültesinde Ali Nihat Bey isminde bir zat Doktora mesaisi yapmışdıki edebiyat fakültesi

(2)- 32 Sene evvel Almanyada olmayan Doktora üzülnün, haşktaki izahata nazaran İstanbul mülgiye baytar mektebi alisjude 39 sene evvel mevcut olduğunun iddiasında bulunmak muçilır istıgrapp ve aklü mantıktan uzaktır,

mezunu olan Ali nihat Beyin Doktorası mezuniyetinden sonra yapılmış ve beynelmilel kavait ve merasime tabi bulunmuştu. Ankarada tesis edilen yüksek ziraat enstitüleri de Doktora esasını kanunî bir şekle koyarak ve (Dozent) liğın Doktora ile kaim olabileceğini bildirmekle bizde ilk çıkışı açmış oldu. Bu zamana kadar ayrı ayrı bulunup şimdi bu camiaya giren yüksek mekteplerde tesislerinden biri mevcut olmayan (Doktora ve Doktorluk) şekilleri artık yukarda arz ettiğim turuku esasiyeyi takip ederek tekemmül edecektir Mamafih halen Türk ziraatei ve baytarları arasında umumî harp esnasında Cumhuriyet Hükümeti tarafından berayi ihtisas Avrupaya gitmiş olanlardan oralarda bugün bizim de kabul ettiğimiz aynı nizamata dahilinde Doktora yapmış olanlar mevcuttur.

Doktor olmamak ilimce geri bulunmak demek olmadığı gibi Doktor olmak da yine yukarda izah ettiğim esaslar dahilinde tekemmül edüp kazanılmış bir (Şeref unvanı) olması dolayısıyla hak olunmadan gasp şekline gidilmesi de çok çirkin bir harekettir.

Doktora mesaisinin kabulile neşr edilmesi müellifinin kendi başına ilmi mesai yapmak kabiliyetinde olduğunu ilan içindir;

Hulâsa: Doktor unvanını haiz olanları; meslek şadetnamesi tarihinden sonra alınmış Doktor diploma ve yukarda anlattığımız şekilde tekâmül etmiş olan eserlerinin bulunmasile tanıyabileceğimizi arz ederim.

Literatür:

- 1— Der Tierarztliche Beruf und Geschichte. 1931. Prof. Dr. T. Kitt;
- 2— Lateinisches Handwörterbuch. Dr. Klotz.
- 3— Deutsch-Lateinisch Wörterbuch. Dr. Georges.
- 4— Duden.
- 5— Medizinische Terminologie. Walter Guttmann.
- 6— Hufkrankheiten. 1901. F. Gutenacker
- 7— Fransızcadan türkçeye lûgat. W. Wiesenthal,

HATIRALARA HÜRMET:

Ordumuzun muhtelif kı'at ve müessesesatında uzun zaman mükdimane ifayı hizmet ederek bu defa kendi arzusu ile tekaüt olan baytar kaymakam Ömer beyin tercümei halini ve bir fotoğrafını derç ve serbest hayatta muvaffakiyetin temenni ederiz:

Künyesi:

F.6. Baş baytarlığından müteakib kaymakam Ömer bey bin Hüseyin Süleyman. İstanbul 321-19

Mektepten çıktıktan sonra balkan harbi nihayetine kadar ikinci ordu emrinde Sv.A.8 de, harbi umumi nihayetinden nihayetine kadar sahra Top.A.4 de, Mütarekeyi müteakip F.57. Emrinde dağ obüs taburunda, 10/Birinci teşrin/1336 da binbaşılığa terfian F.57 baş buytarlığına, istiklal harbi nihayetine kadar bu fırkada kaldıktan sonra 1339 dan 1926 ya kadar erkânı harbiye mektebinde, 1926 da kaymakamlığa terfien Sv.F.1. hayvan hastanesi müdüriyetine burada 1929 eylülüne kadar ifayı vazife ettikten sonra F 6. baş baytarlığına tayin ve 16/Şubat 1933 de kendi arzusu ile tekaüt olmuştur.

2-Haziran-933 Tarihinde mektebimizde icra edilen merasim ve imtihanlar

2/Haziran/933 Pazar günü birinci fırka kumandanı Galip paşa hazretlerinin ve reisi muhteremimiz Sadettin beyefendinin huzurlarında Yüksek Baytar mektebinden mezun 8 efendinin tahlif merasimi saat 9,30 da başlamıştır. Efendiler dörder dörder masa başına muntazam adımlarla ilerleyup hep bir ağızdan and etmişlerdir. Bunu müteakip mektep müdürü miralay Halil beyefendi ve onun arkasından Galip paşa hazretleri mesleğimin kudsiyeti ve ordudaki kıymeti hakkında ciddiden çok güzel kelimeler kullanmışlardır.

Müteakiben dahiliye muavini binbaşı Mecdettin bey dahiliye laboratuvarındaki iki senelik mesaisi esnasında hazırladığı hayvanatı muhtelifedeki Ekzemalar hakkında ve bunu müteakip Ayak hastalıkları ve Nalbandi muavini yüzbaşı Orhan bey (Ökçe darlıkları ve tedavisi) hakkında ve müteakibinde Bakteriyoloji muavini yüzbaşı Cenap bey Şarbonlu hayvanların derileri hakkında ilmi ve iktisadî etütlerini kemali muvaffakiyetle izah etmişlerdir.

Bundan sonra sinemada parazit ve mikropların hayatı gösterilmiştir. Bilâhare hep birden yemek salonuna geçilerek şerefli günün muhtelif fotoğrafları alınmış ve öğleden sonra sıtaajda bulunan mülâzim Ef. lerin Cerrahi imtihanları icra edilmiştir.

Bu merasimde Yüksek Baytar Mp. müdür ve muallimleri, ve müessesatı baytariye müdürleri ve mensubini ve sair meslekdaşlar hazır bulunmuşlardır. Bu günün merasimi hitam bulduktan sonra müteakip günlerde diğer imtihanlara devam ve 11/temmuz/933 salı günü imtihanlara nihayet verilmiştir.

Bu sene mütehassıs olarak mektepten çıkan muavin beylerin isimleri:

Dahiliye muavini Binbaşı..... Mecdettin bey
Ayak hastalıkları ve Nalbandi muavini Yüzbaşı Orhan bey
Bakteriyoloji muavini Yüzbaşı Cenap bey

Bu sene birinci mülâzimliğe terfi eden Efendiler

Hulûsi ef.
Ekrem «
Yusuf »
Niyazi «
Haydar «

Bu sene Yüksek baytar mektebinden mülâzim olarak çıkan baytar efendilerin isimleri:

A.Nuri ef.
Sezai «
Zeki «
Hayri «
Nihat «
Fazlı «
Fahri «
İ.Nuri «

As. Tıbb. Bay. Mecmnasının Malî 1932 senesi Plançosu

<u>Passif</u>				<u>activ</u>			
354	50	geçen seneden devir	23	82	Sehven geldiğinden iade		
622	45	nakten tahsilat	399	28	Umum masraf		
171	50	kâğıt olarak devir	171	50	Kâğıt olarak sarf		
100		« « tahsilat	100		Kâğıt olarak devir		
7	37	faiz olarak varidat	506	37	Bankada nakte mevcut		
				53	85 elde nakten mevcut		
1255				82			
				1255			
				82			

Hûlâsai hisabiye:

1255,82	umum varidat
594,60	umum masraf (makbuz mukabili)
661,22	Gelecek seneye devir
507,37	Bankada nakten mevcut
53,85	nakten elde mevcut
100	kâğıt olarak mevcut
661;22	

İlmi encümen Rs. Mu. Kay.
Osman Zeki
Tastik olunur. 21.6.932

Mecmua icare R.
Kay. Necip

As.Ty.tat.Mp.Md.
Mra.
Halil

Reisi muhteremimizden vürut etmiştir:

Bu kerre terfiim dolayısıyla Meslektaşlarımın izhar buyurdıkları yüksek teveccüh eserlerine minnettarım. Teşekkürlerimin ayrı ayrı iblağı imkânsızlığını taktir buyuracaklarıdan Mecmuanın bir köşesinde bu borcun edasına tavassut buyurulmasını rica eder ve muhterem arkadaşlarımla birlikte ilim yolunda daha kıymettar eserler vücuda getirerek vatanî hizmetlerde muvaffak olmaklığımızı temennî ederim Efendim.

By. İş. D. Rs.
Mrl.
Sadettin

Reisimuhteremimizin ve kıymetli meslektaşlarımızın terfi listesi:

Reisimuhteremimiz mirliva Sadettin Pş. Hz. nin haliintizarda bulunduğumuz terfiine bu defa muttali olmakla şeref duyduk, uzun zaman reiskârımızda faal bulunmasile iftihar eder ve diğer terfie dahil olan muhterem meslektaşlarımızın listesinide aşağıya derç ve haklarında hayırlı muvaffakiyetler dileriz.

Mecmuamızın tabî hitam bulduğu bir anda bu tebşire nail olduk, o münasebetle bu listeyi ancak son sahifeye ilâve edebildik. Mazur görülmesini reca ederiz. ve candan tebriklerimizi sunarız.

Mecmua

30 Agustos 1933 tarihinden muteberen birer derece terfileri (25/8/933) tarihinde ali tasdika iktiran eden baytar ümera ve zabitanı:

By. Mra. 314-10	Sadettin Bey Tahir Maçka	Mirlivalığa
By. Kay. 321-14	Osman Bey Yusuf Erzurum	Miralaylığa
« « 320- 5	Asım Bey İhsan Sarıgez	Miralaylığa
« « 322- 2	Ali Razi B. Mustafa Fatih	Miralaylığa
« « 321- 2	Fuat B. Süleyman Kasımpaşa	Miralaylığa
« « 322- 5	Mustafa B. Şerif Nişantaşı	Miralaylığa
« « 320- 9	Sabri B. Süleyman Tophane	Miralaylığa

By.Bnb.325-9 Arif B. Abdulkadir İstanbul
(30/8/932) den muteberen Kaymakamlığa

By.Bnb.325-23	Hayrettin B. M. Ali Cihangir	Kaymakamlığa
By.Bnb.324-13	A.Nurettin B. M. Emin Erenköy	Kaymakamlığa
By.Bnb.330-11	M. Kâmil B. Ali Aydın	Kaymakamlığa
By.Bnb.330-19	M. Rağıp B. Şakir Kadıköy	Kaymakamlığa
By.Bnb.330-20	İbrahim B Abdulkadir Şam	Kaymakamlığa

By.Yzb.335-11	Mehmet Ef. Hüseyin Sayda	Binbaşılığa
By.Yzb.337- 1	P. Hikmet Ef. Mahmut Balıkesir	Binbaşılığa
By.yzb.337- 4	Cevat Nezihi Ef. Abdulhalim Üsküdar	Binbaşılığa
By.yzb.337-12	Sadrettin Ef. Abdulgafur Üsküdar	Binbaşılığa
By.yzb.338-20	İ. Bürhanettin Ef. Ali İstanbul	Binbaşılığa
By.yzb.337-28	Memduh Ef. Mustafa Kozan	Binbaşılığa
By.yzb.336- 8	Şevket Ef. Ahmet İstanbul	Binbaşılığa
By.yzb.336-11	Kemalettin Ef. Rifat Aşıkpasa	Binbaşılığa
By.yzb.336-16	Rifat Ef. Mustafa Ankara	Binbaşılığa
By.Yzb.336-20	M.Muammer Ef. M.Cemal Altunizade	Binbaşılığa
By.Yzb 336-28	Muhlis Ef. Maşuk İstanbul	Binbaşılığa
By.Yzb.336-29	Kadri Ef. Mustafa Tophane	Binbaşılığa
By.Yzb.336-30	Cevat Ef. Aziz Ankara	Binbaşılığa
By.Yzb.336-33	Orhan Ef. Cemil Maltepe	Binbaşılığa
By.Yzb.336-35	Hüseyin Hayri Ef. Abdullah Şam	Binbaşılığa
By Yzb.336-36	Cevat Ef. Mustafa İzmir	Binbaşılığa

By.Yzb.336-40 Zülkiñ Ef. Abdullah Erzurum	Binbaşıliğa
By.Yzb.336-41 Rauf Ef. M. Cemil İstanbul	Binbaşıliğa
By.Yzb.336-42 Nazif Ef. Zeynelabidin İzmir	Binbaşıliğa
By.Yzb.336-45 Mustafa Ef. Ahmet Niğde	Binbaşıliğa
By.Yzb.336-47 Muammer Ef. Osman Zeki Trabzon	Binbaşıliğa
By.Yzb.335-14 Ekrem Ef. Cemal Bursa	Binbaşıliğa
By.Yzb.335-19 Ali Ef. Ahmet Şam	Binbaşıliğa
By.Yzb.335-35 A.Tevfik Ef. Mehmet İstanbul	Binbaşıliğa
By.Yzb.336-38 S Hamit Ef. Refik İstanbul	Binbaşıliğa

28/8/933

T. C.

BAŞVEKÂLET

Müdevvenat Müdürlüğü

Neşriyat Şubesi

Hayvan sağık zabıtası nizamnamesine zeyli

Kararname No: 14156

Nesritarihi : 22/4/1933

9 Ağustos 1931 tarihli Hayvan Sağık Zabıtası nizamname-sine zeylen Ziraat Vekilliğince teklif ve Şurayı Devlet Reis-liğinin 30/3/1933 tarih ve 4922 sayılı tezkeresile tadilen tevdi olunan ilişik nizamnamesinin tatbiki İera Vekilleri Heyetinin 12/4/1933 toplantısında kabul olunmuştur.

12/4/1933

REİSİCUMHUR

GAZİ M. KEMAL

Başvki	Adliye Vekili	Millî Müdafaa Vekili	Dahiliye Vekili
İSMET	YUSUF KEMAL	ZEKÂİ	Ş. KAYA

Hariciye Vekili	Maliye Vekili	Maarif Vekili	Nafia Vekili
D.T.RÜŞTÜ	M.ABDULHALIK	D.REŞİT GALİP	HİLMİ

İktisat Vekili

M. CELAL

Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekili

D. REFİK

Gümrük ve İnhisarlar Vekili

ALİ RANA Z.

Ziraat Vekili

MUHLİS

9 Ağustos 1931 tarihli Hayvan Sağlık Zabıtası Nizamnamesine zeyletilen nizamname

Madde 1 — 9 Ağustos 1931 tarihli Hayvan Sağlık Zabıtası Nizamnamesinin 4 üncü faslının 16 ıncı kısmına, 451 inci maddeden sonra, aşağıda yazılı maddeler ilâve edilmiştir :

Madde 2 — 9 Mayıs 1928 tarihli ve 1234 numaralı Hayvanların Sağlık Zabıtası hakkındaki kanunun ikinci maddesinde sayılan bulaşık hastalıklar arasına kümes hayvanlarının bulaşıcı beyaz ishal (dilloroz) hastalığı kanunun 3 üncü maddesinde yazılı salâhiyete istinaden İcra Vekilleri Heyeti kararıyla sokulmuştur. Mevzu bahis olan kümes hayvanlarından maksat horoz, tavuk, piliç, hindi ve ördeklerdir.

Hudutlarda

Madde 3 — Neslin ıslahı için kullanılmak ve damızlık olmak üzere Türkiyeye sokulacak kümes hayvanları nizamnamenin birinci maddede sayılan kapı ve iskelelerden yalnız İstanbul (Sirkeci, Galata, Haydarpaşa), İzmir, Samsun, Trabzon, Mersin iskeleleri ile Edirne'de (Uzun Köprüden) sokulurlar. Buralarda hastalıkların teşhisi için birer laboratuvar açılır.

Madde 4 — Yukarıki maddede yazılı hayvanların sahipleri veya nakledicileri nizamnamenin 3 üncü maddesinde yazılı olduğu üzere çıktıkları yerden alınacak ve sıhhat şehadetnamesi göstermeye mecbur olduktan başka bir de bu hayvanların bulaşıcı beyaz ishal (Pilloroz) hastalığından tamamen salim oldukları hakkında çıktıkları yerin baytar idaresince tasdikli ayrıca serolojik bir teşhis raporu göstereceklerdir.

Madde 5 — Yukarıki maddelerde yazılı neslin ıslahına yarayacak ve damızlık olacak kümes hayvanlarının gümrüklerden sokulabilmesi için hastalığın birbirine sirayetini mucip olabilecek surette bir arada gelen bütün hayvanların kan muayenelerinin menfi netice vermesi şarttır.

Madde 6 — Memleket içinde nesli ıslah edici kümes hayvanları yetiştirmekle uğraşan resmî ve hususî müesseseler ve kümeslerdeki ana tavuklar ile ıslah edici horoz ve piliçler senede bir kere pilloroz noktasından serolojik teamül ile muayene edilirler. Kümesteki bütün hayvanlar menfi teamül gösterirlerse virüs taşımadıklarına dair şehadetname verilir. Muayenede müsbet teamül gösteren hayvanlar tazminatsız kesilmekle beraber teamül kâmil menfi netice verinceye kadar muayene her altı ayda bir tekrarlanır. Menfi netice alınmadıkça bu kümeslerden canlı hayvan ve çiy yumurta satılması yasaktır.

Madde 7 — Herhangi bir kümeste bulaşıcı beyaz ishal (Pilloroz) hastalığı çıktığı takdirde hastalık ârazını gösteren hayvanlar tazminatsız kesileceği gibi diğerleri de portör taharrisine tabî tutularak neticede müsbet teamül verenler kezalet tazminatsız kesilirler. Bulaşık kümesler hakkında yukarıki madde hükümleri tatbik olunur.

Madde 8 — Bulaşıcı beyaz ishal (Pilloroz) hastalığı çıktığı takdirde hayvanların sağlık zabıtası kanununun 4 üncü faslında ve nizamnamenin ikinci faslının ikinci ve üçüncü kısımlarında yazılı hükümler tatbik olunur.

Madde 9 — Bulaşıcı beyaz ishal (Pilloroz) hastalığı çıkan kümesler nizamnamenin 449,450,451 inci maddelerinde yazıldığı veçhile adi ve fennî usulde temizlenirler.

Madde 10 — Bulaşık kümesler her altı ayda bir yapılacak serolojik muayene tamamen menfi çıkıncaya kadar karantineye tabidirler. Bu gibi kümeslerden çiy, kabuklu yumurta ve canlı kümes hayvanları çıkartılması yasaktır. Kırılmış veya pşirilmiş yumurtalarla kesilmiş ve ahşası imha edilmiş kümes hayvanlarının çıkarılması serbesttir.

Madde 11 — Bulaşıcı beyaz ishal (Pilloroz) hastalığı ile hastalıklı kümes hayvanlarının - ahşası imha edilmek suretile - kesilerek etlerinin yenilmesine müsaade edilir.

Madde 12 — Hayvan Sağlık Zabıtası Nizamnamesinin 19 uncu maddesinin (C) fıkrası aşağıda yazılı olduğn veçhile tadil edilmiştir.

(C) yumurtalar ancak kırılmış olarak memlekete sokulabilir.

Madde 13 — Şûrayı Devletçe görülmüş olan işbu nizamname neşri tarihinden 45 gün sonra mer'iyete girecektir.

Madde 14 — İşbu nizamname hükümlerinin icrasına Adliye, Millî Müdafaa, Dahiliye, Maliye, İktisat, Gümrük ve İnhisarlar ve Ziraat Vekilleri memurdur.

Aslına mutabıktır

Tayin

4. K. O. Baş baytarı ve sabık serum ve aşı evi Md. Mra. Nurettin B. Ef. mektebimizin Müdiriyyetine ve Müdürü sabık Mra. Halil B. Ef. 2. K. O. Baş baytarlığına tayin edildiklerinden yeni vazifelerine başlamışlardır. Kıymetli meslektaşlarımıza yeni vazifelerinde kemali samimiyetle muvaffakiyet temenni ederiz.

TÜRK TARİHİ

